

Valstybinio audito ataskaita

DĖL VALSTYBINĖS MOKESČIŲ
INSPEKCIJOS MOKESČIŲ FONDE ATLIKTO
FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO
REZULTATŲ

2015 m. rugsėjo 7 d. Nr. FA-P-60-6-18-1

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRAUKA</u>	<u>3</u>
<u>IŽANGA</u>	<u>5</u>
<u>AUDITO APIMTIS IR METODAI</u>	<u>6</u>
<u>PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS</u>	<u>7</u>
<u>1. Dėl mokesčių fondo apskaitos organizavimo</u>	<u>7</u>
<u>2. Dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos</u>	<u>9</u>
2.1. Dėl apskaitos duomenų	10
2.2. Dėl įmokų paskirstymo ir pervedimo į biudžetus bei fondus	12
<u>3. Dėl mokesčių administravimo ir apskaitos procedūrų</u>	<u>15</u>
3.1. Dėl mokesčio permokos (skirtumo) grąžinimo mokesčių mokėtojams pagrįstumo ir kontrolės	15
3.2. Dėl akcizų už elektros energiją mokėjimo kontrolės	19
3.3. Dėl pelno mokesčio prievolių apskaitos	23
3.4. Dėl nekilnojamojo turto mokesčio administravimo	24
3.5. Dėl įmokų į Garantinį fondą administravimo ir apskaitos	25
<u>REKOMENDACIJOS</u>	<u>28</u>
<u>PRIEDAI</u>	<u>29</u>

SANTRAUKA

Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas 2014 metais gavo 21 294,1 mln. Lt įplaukų, iš kurių 17 560,6 mln. Lt pervadė į valstybės biudžetą, į savivaldybių biudžetus tiesiogiai – 3 001,8 mln. Lt, savivaldybėms per valstybės išdo sąskaitą – 611,8 mln. Lt, fondams – 119,9 mln. Lt. Tai sudaro daugiau kaip 90 procentų valstybės, savivaldybių biudžetų ir fondų gautų pajamų.

Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo buhalterinė apskaita tvarkoma sudėtinga Mokesčių apskaitos informacine sistema (MAIS). Jau ankstesnių mokesčių fondo auditų metu nustatėme sisteminių MAIS veikimo ir valdymo trūkumų, kurie didina duomenų pažeidžiamumo ir patikimumo riziką ir turi neigiamos įtakos tvarkant mokesčių fondo buhalterinę apskaitą, sudarant finansines ir kitas ataskaitas, kurios rengiamos ne sisteminiėmis priemonėmis, o panaudojant tiesiogines užklausas, rankiniu būdu ar taikant kitas alternatyvias priemones. Tai kelia riziką, kad ataskaitose pateikti duomenys gali būti netikslūs.

Finansų ministerijos iniciatyva, siekiant nustatyti sistemos veikimo problemas, pasitelkus ekspertus 2014 m. buvo atliktas MAIS vertinimas. Jis patvirtino Valstybės kontrolės nustatytus MAIS veikimo ir valdymo trūkumus. Spręsti susikaupusias problemas pagal ekspertų pateiktas rekomendacijas Valstybinė mokesčių inspekcija planuoja 2015–2016 m. Kol nebus pašalinti MAIS veikimo trūkumai, nebus įmanoma užtikrinti, kad VMI mokesčių fondo buhalterinės apskaitos duomenys ir pagal juos sudarytų finansinių ir kitų ataskaitų duomenys būtų teisingi. Kadangi Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo buhalterinė apskaita ir toliau tvarkoma trūkumų turinčia MAIS, dėl to negalėjome įsitikinti, ar 2014 m. mokesčių fondo apskaitoje duomenys apie mokesčių mokėtojų mokestines prievoles, jų vykdymą teisingai registruojami, grupuojami ir teisingai pateikiami finansinėse ataskaitose, kaip to reikalauja buhalterinės apskaitos tvarkymą, finansinių ataskaitų sudarymą reglamentuojantys teisės aktai.

Atlikę Valstybinės mokesčių inspekcijos 2014 metų mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apyskaitos, sudarytos pinigų principu, duomenų vertinimą, nustatėme, kad jos duomenys apie per metus į biudžeto surenkamąsias sąskaitas gautas įplaukas yra teisingi, tačiau, kaip ir 2013 metais, negalėjome patvirtinti, kad gautos įplaukos teisingai sugrupuotos pagal pajamų rūšis ir teisingai paskirstytos biudžetams ir fondams. Atsižvelgiant į tai, kad duomenys apie pajamas pagal rūšis yra svarbūs planuojant biudžetus, būtini neatidėliotini veiksmai šiai problemai spręsti.

Jau ne pirmus metus nustatome atvejų, kai Valstybinė mokesčių inspekcija ne visada gyventojų pajamų mokestį valstybės ir savivaldybių biudžetams paskirsto pagal tiems metams patvirtintus rodiklius, taip pat atvejų, kai gyventojų pajamų mokestis nepervedamas savivaldybėms, kuriose yra gyventojų gyvenamoji vieta. Tai lemia sudėtingas gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo biudžetams teisinis reglamentavimas, jam įgyvendinti priimti sudėtingi techniniai sprendimai kuriant MAIS. Tokiu būdu ne tik sukuriama papildoma administracinė našta mokesčių administratoriui, bet neužtikrinamas mokesčių mokėtojų sumokėtų mokesčių (šiuo atveju – gyventojų pajamų mokesčio) paskirstymo skaidrumas, todėl manome, kad būtina tęsti diskusijas ir ieškoti būdų, kaip supaprastinti didžiausią administracinę naštą sukuriančias mokesčių taisykles.

Šio audito metu vertinome mokesčių administratoriaus veiksmus administruojant ir apskaitoje registruojant dalį (iš daugiau kaip 20 Valstybinės mokesčių inspekcijos administruojamų) mokesčių ir kitų įmokų. Vertinome pelno, nekilnojamojo turto, akcijų už elektros energiją

mokesčių, įmokų į Garantinį fondą prievolių vykdymo kontrolės ir apskaitos procedūras, taip pat mokesčių permokų (skirtumo) grąžinimo kontrolės ir teisėtumo procedūras. Nustatėme, kad dėl MAIS veikimo trūkumų mokesčių fondo apskaitoje buvo neteisingai pripažįstamos ir registruojamos pelno mokesčio pajamos.

Taip pat nustatėme, kad nepakankamai buvo kontroliuojami akcizų už elektros energiją, avansinių nekilnojamojo turto mokesčio ir įmokų į Garantinį fondą nemokantys mokėtojai, dėl to 2014 m. valstybės, savivaldybių biudžetai ir Garantinis fondas negavo dalies jiems priklausančių pajamų. Nepaisant to, kad mokesčių mokėtojai nesumokėjo dalies mokesčių ir (ar) įmokų, kai kuriais atvejais jiems buvo grąžintas pridėtinės vertės mokesčio skirtumas.

Siekiant įgyvendinti mokesčių mokėtojų lygybės, teisingumo, visuotinio privalomumo principus ir išvengti neteisėto pridėtinės vertės mokesčio skirtumo grąžinimo mokesčių mokėtojams, neįvykdžiusiems visų savo mokesčių prievolių, Valstybinei mokesčių inspekcijai rekomendavome ištirti nepagrįsto pridėtinės vertės mokesčio skirtumo grąžinimo atvejus ir aplinkybes bei nustatyti papildomas kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad pridėtinės vertės mokesčio skirtumas būtų grąžinamas tik sąžiningai visas mokesčines privoles įvykdžiusiems mokesčių mokėtojams, nepriklausomai nuo valstybės biudžeto pajamų surinkimo plano vykdymo rezultato. Pažymime, kad VMI operatyviai reagavo į pateiktas pastabas ir audito metu ėmėsi priemonių mokesčių administravimui gerinti.

IŽANGA

Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas yra viešojo sektoriaus subjektas¹. Fonde kaupiamos turto ir įsipareigojimų, susijusių su Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) administruojamais mokesčiais, rinkliavomis ir kitomis įmokomis, sumos ir kitos sumos, susijusios su VMI atliekamomis kitais teisės aktais jai perduotomis funkcijomis². Mokesčių fondo apskaitą mokesčių administratorius tvarko atskirai nuo savo, kaip biudžetinės įstaigos, apskaitos ir turi teikti Finansų ministerijai mokesčių fondo tarpinius ir metinį finansinių ataskaitų rinkinius.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisykles³ VMI finansų ministro nustatyta tvarka⁴ teikia Finansų ministerijai Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitą, į kurią įtraukiami duomenys apie įmokas, per ataskaitinius metus gautas į VMI administruojamas biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas bei pervestas į valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus tiesiogiai ir per išdo sąskaitą, Privalomojo sveikatos draudimo ir Garantinį fondus.

Audituojamas laikotarpis – 2014 metai.

Audito tikslas – įvertinti 2014 metų finansinių ataskaitų rinkinio bei Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audituojamas subjektas – Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas.

Audituojamu laikotarpiu Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos iki 2014-06-30 vadovavo Modestas Kaseliauskas, nuo 2014-07-01 Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko funkcijas atliko viršininko pavaduotojas Dainoras Bradauskas. Mokesčių apskaitos departamentui 2014 m. vadovavo Židrūnas Karalius.

Valstybinio audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl VMI mokesčių fondo 2014 metų finansinių ataskaitų rinkinio ir Mokesčių bei kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenų pareiškia valstybinio audito išvadoje.

¹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su pakeitimais ir papildymais), 2 str. 22 p.

² Ten pat, 2 str. 11 p.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-06-15 nutarimo Nr. 751 redakcija, su pakeitimais ir papildymais).

⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymas Nr. 1K-019 „Dėl Mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (2012-03-15 įsakymo Nr. 1K-102 redakcija, su pakeitimais ir papildymais).

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad VMI mokesčių fondo metinėse finansinėse ataskaitose ir Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apyskaitoje nėra reikšmingų iškraipymų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių. Audito metu buvo atlikta išsami rizikos analizė, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimas. Audito procedūros buvo atliktos svarbiausiose audito srityse, atrinkus audito pavyzdžius, kurie geriausiai reprezentavo visumą.

VMI mokesčių fondo 2014 metų finansinių ataskaitų rinkinį sudarė:

- Finansinės būklės ataskaita pagal 2014 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Veiklos rezultatų ataskaita pagal 2014 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Pinigų srautų ataskaita pagal 2014 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- Grynojo turto pokyčių ataskaita pagal 2014 m. gruodžio 31 d. duomenis;
- 2014 m. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

Turto, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta finansinės būklės ataskaitoje, 2014 m. pradžioje buvo iš viso 3 802 649,4 tūkst. Lt, pabaigoje – 3 832 155,6 tūkst. Lt.

VMI mokesčių fondas, kaip nurodyta 2014 metų VMI Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apyskaitoje, gavo 21 294,1 mln. Lt įplaukų, į valstybės biudžetą pervedė 17 560,6 mln. Lt, savivaldybių biudžetams tiesiogiai – 3 001,8 mln. Lt ir per valstybės išdo sąskaitą – 611,8 mln. Lt, fondams – 119,9 mln. Lt.

Audito metu, siekdami gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikome:

- išsamią rizikos analizę (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;
- tvarkos aprašų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūrą, kuri leido susipažinti su VMI mokesčių fonde sukurta kontrolės aplinka ir procedūromis;
- pateiktų duomenų ir informacijos analizę ir patikrinimą.

Atlikdami pagrindines audito procedūras siekėme gauti įrodymus, ar mokesčių administratoriaus veiksmai pelno, nekilnojamojo turto mokesčių ir akcizų už elektros energiją įmokų į Garantinį fondą administravimo ir apskaitos bei paskirstymo srityse atitinka teisės aktus. Taip pat vertinome mokesčių permokų grąžinimo teisėtumo ir kontrolės procedūras. Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų reikalavimų, atsižvelgėme į šių reikalavimų nesilaikymo priežastis ir įvertinome galimus jų nesilaikymo padarinius.

Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimo, patikrinimo, paklausimo, analitines ir kitas audito procedūras.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. DĖL MOKESČIŲ FONDO APSKAITOS ORGANIZAVIMO

Buhalterinės apskaitos duomenų patikimumas, apskaitos proceso kokybė priklauso nuo informacinių sistemų, kuriomis tvarkoma buhalterinė apskaita, patikimo veikimo. VMI mokesčių fondo buhalterinė apskaita tvarkoma MAIS. Pagrindinis MAIS projekto tikslas dar 2010 metais buvo sukurti ir įdiegti VMI administruojamo mokesčių fondo apskaitos sistemą, kuri leistų VMI sėkmingai pereiti prie kaupimo principo taikymo pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS), užtikrintų skaidrią, tikslią ir teisingą mokesčių, įmokų ir rinkliavų apskaitą, sudarytų sąlygas geriau administruoti ir efektyviau surinkti mokesčius, įmokas ir rinkliavas⁵. Įdiegus MAIS, tikėtasi turėti teisingą informaciją apie VMI mokesčių fondo finansinę būklę, veiklos rezultatus bei finansinius srautus, ja remiantis sudaryti teisingas finansines ir kitas ataskaitas, užtikrinti teisingą ir efektyvų lėšų paskirstymą į biudžetus ir fondus, realiu laiku valdyti finansines operacijas, teikti integruotą informaciją VMI strateginiam valdymui atlikti, operatyviai pateikti (gauti) informaciją apie gautus (atliktus) mokėjimus, mokesčių mokėtojams teikti informaciją apie jų prievolių išieškojimą, taikomas išieškojimo užtikrinimo priemones ir kt. Tačiau ankstesnių mokesčių fondo auditų⁶ metu buvo nustatyta MAIS veikimo ir valdymo trūkumų, didinančių duomenų pažeidžiamumo, vientisumo (klastojimo, nepagrįsto keitimo) ir patikimumo riziką ir turinčių neigiamos įtakos mokesčių fondo buhalterinės apskaitos tvarkymo bei finansinių ir kitų ataskaitų sudarymo procesams. Nepašalinus trūkumų neįmanoma užtikrinti VMI mokesčių fondo buhalterinės apskaitos duomenų ir pagal juos sudarytų finansinių ataskaitų teisingumo.

Finansų ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės išvadas ir siekdama nustatyti MAIS veikimo problemas ir jų priežastis, galimus sprendimo būdus, šiai sistemai vertinti 2014 m. pirkė ekspertų paslaugas⁷.

Pažymime, kad atlikę MAIS vertinimą ekspertai patvirtino Valstybės kontrolės ankstesnių auditų metu nustatytus MAIS veikimo ir valdymo trūkumus:

- diegiant MAIS nebuvo pasiekti šiai sistemai kelti tikslai – užtikrinti apskaitos duomenų skaidrumą (duomenų skaidrumas neužtikrinamas dėl neišspręstų duomenų atsekamumo problemų ir ataskaitų nebuvimo), greitą ir efektyvų apskaitos ir mokesčių informacijos pateikimą, greitą duomenų apdorojimą ir efektyvų didelių duomenų srautų valdymą;
- sistema priimta ne pagal techninę specifikaciją, netinkamai atlikus sistemos testavimą, nesilaikant nustatytų priėmimo procedūrų;
- sistemoje neįdiegtos finansinių ir kitų ataskaitų sudarymo funkcijos, nėra priemonių duomenų analizei atlikti ir naujoms ataskaitoms parengti be informacinių technologijų specialistų pagalbos;

⁵ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko pavaduotojos, atliekančios viršininko funkcijas, 2010-07-30 patvirtinta Mokesčių apskaitos informacinės sistemos specifikacija Nr. IS-128S 3.2 dalis.

⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaitos „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“: 2013-07-15 Nr. FA-P-60-5-94, 2014-07-15 Nr. FA-P-60-6-7-36.

⁷ Vertinimą atliko viešojo pirkimo konkursą laimėjusi UAB „iTree Lietuva“.

- neužtikrinta reikalaujama duomenų apsauga, sistema prižiūrima netinkamai;
- neatliekami būtini kontrolės veiksmai apskaitos periodų uždarymo metu duomenų korektiškumui sutikrinti, o klaidoms taisyti pakartotinai atidaromi seniai uždaryti apskaitos periodai;
- priklausomai nuo apskaitos duomenų pateikimo datos yra pateikiama skirtinga informacija apie tą patį ataskaitinį laikotarpį, o galimybės nustatyti, kokie pakeitimai buvo padaryti, ribotos;
- klaidos mokesčių fondo didžiojoje knygoje (DK) MAIS taisomos rankiniu būdu atliekamais apskaitos įrašais, kurių kilmės nėra galimybės nustatyti, dėl to DK mokėtinų ir gautinų sumų sąskaitų likučiai neatitinka inventorizuotų sąskaitų likučių.

Nors MAIS techninėje specifikacijoje buvo numatyta sukurti išorines ir vidines mokesčių fondo ataskaitas, tačiau MAIS pirkimo dokumentuose jau nenurodyta, kad tokios ataskaitos turi būti sukurtos. Taigi nesilaikyta Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo reikalavimų⁸, keliamų valstybės informacinių sistemų kūrimui.

Mokesčių fondo finansinės ir kitos ataskaitos rengiamos panaudojant tiesiogines duomenų bazės užklausas⁹ arba rankiniu būdu. Rengiant ataskaitas tokiu būdu, neužtikrinama pateikiamų duomenų kontrolė, kyla ataskaitose pateikiamų duomenų tikslumo (teisingumo) rizika, nes negalima nustatyti, kas, kada ir kokiomis sąlygomis parengė atitinkamą ataskaitą, užklausų sąlygos gali būti lengvai pakeičiamos, o pakeitimai nėra sistemškai valdomi, ataskaitas galima parengti remiantis negalutiniais duomenimis, sistemos naudotojai gali matyti realius asmens duomenis be jokių apribojimų ar kontrolės.

Atlikę VMI MAIS vertinimą ekspertai pateikė rekomendacijas, kaip spręsti susikaupusias problemas, sudarė rekomendacijų įgyvendinimo planą ir nurodė įgyvendinimo prioritetus bei kaštus. Ekspertai nurodė, kad rekomendacijos gali būti įgyvendintos tiek VMI, tiek išorės vykdytojų (kai kuriais atvejais – abiejų šalių) jėgomis, apskaičiavo įgyvendinimo kaštus abiem atvejais. Pažymėtina, kad VMI rekomendacijas planuoja įgyvendinti 2015–2016 metais ir kai tam tikslui bus skirtas finansavimas¹⁰. Taigi, VMI mokesčių fondo buhalterinė apskaita ir toliau tvarkoma trūkumų turinčia MAIS.

Pažymėtina, kad dėl išvardytų priežasčių ir neišspręstų kritinių incidentų 2014 m. spalio mėnesį dar buvo tebesprendžiamos mokesčių fondo 2013 m. apskaitos laikotarpio uždarymo problemos¹¹, vėluojama parengti 2014 m. VMI mokesčių fondo tarpinių finansinių ataskaitų rinkinius¹².

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 2011-12-15 Nr. XI-1807, 31 str. 1, 2, 6 d.

⁹SQL užklausa iš duomenų bazės – tai „Oracle SQL“ komandos, kurias vykdo sistemos naudotojai, panaudodami „Oracle“ programavimo įrankius, tokius kaip „Oracle SQL Developer“, „SQL*Plus“ ir panašiai.

¹⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2014-12-12 įsakymu Nr. V-478 (pakeistas ir papildytas 2015-05-06 įsakymu Nr. V-193) patvirtintame UAB „iTree Lietuva“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priemonių plane numatyta iki 2015-06-01 parengti investicijų projektą dėl lėšų gavimo MAIS vertinimo ataskaitoje pateiktoms rekomendacijoms įgyvendinti. Kitų rekomendacijų įgyvendinimo terminai – nuo 2 iki 13 mėnesių gavus finansavimą.

¹¹ 2013 m. pabaigoje sąskaitų likučiai pagal inventorizacijos rezultatus neatitiko atitinkamų sąskaitų likučių didžiojoje knygoje. Skirtumų sumos DK buvo užregistruotos rankiniu būdu padarytais apskaitos įrašais. 2014 m. pradžioje buvo anuliuoti.

¹² 2014 m rugsėjo mėn. nebuvo sudaryti mokesčių fondo 2014 m. I ir II ketvirčių ataskaitų rinkiniai (pagal 23-iojo VSAFAS 20 p.: „Viešojo sektoriaus subjektai savo tarpines finansines ataskaitas teikia už viešojo sektoriaus subjektų grupės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio parengimą atsakingam viešojo sektoriaus subjektui ne vėliau kaip per 45 kalendorines dienas pasibaigus tarpiniam ataskaitiniam laikotarpiui“).

VMI nuomonė

MAIS eksploatuojama nuo 2011 m. birželio mėnesio. Šiuo laikotarpiu sistema nuolat vystoma ir tobulinama, duomenys tvarkomi, atnaujinami, todėl nenorėtume sutikti su teiginiu, kad eksploatuojant tą pačią sistemą negalima įsitikinti, ar duomenys teisingai registruojami ir pateikiami finansinėse ir kitose ataskaitose. Įvertinę tai, kad nuo 2011 m. mokesčių mokėtojams teikiamos paslaugos – pateikiami duomenys apie mokesčines prievoles ir jų vykdymą, manome, kad gali būti tik apie 1–2 proc. nepatikimų duomenų dėl tam tikrų klaidų ar techninių problemų.

Audito metu pateikti pastebėjimai ir ataskaitoje pateikiamos išvados dėl mokėtojų mokesčių prievolių ir jų vykdymo taip pat labiau sietini su administravimo procesu, o ne su MAIS.

Atkreipiame dėmesį, kad pati VMI nėra išanalizavusi ir nustačiusi, koks yra nepatikimų duomenų mastas MAIS. Kaip rodo auditų rezultatai (2014, 2013¹³, 2012¹⁴ metų), mokesčių administravimo trūkumai daro tiesioginę įtaką mokesčių fondo apskaitos duomenims.

MAIS veikimo trūkumai, nepradėtos įgyvendinti rekomendacijos jiems pašalinti, nesudaro prielaidų auditoriams įsitikinti, kad 2014 m. VMI mokesčių fondo apskaitoje duomenys apie mokesčių mokėtojų mokesčines prievoles, jų vykdymą teisingai registruojami, grupuojami ir teisingai pateikiami finansinėse ir kitose ataskaitose, kaip reikalauja buhalterinės apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų rinkinių sudarymą reglamentuojantys teisės aktai.

2. DĖL MOKESČIŲ IR KITŲ ĮMOKŲ Į BIUDŽETUS APYSKAITOS

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis¹⁵, VMI kas mėnesį¹⁶ Finansų ministerijai teikia Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitą¹⁷ (toliau – apyskaita). Apyskaitos duomenys apie faktines į valstybės biudžetą gautas pajamas iš mokesčių naudojami sudarant šalies ekonominės raidos scenarijų, prognozuojant ateinančių laikotarpių pajamas, rengiant ateinančių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymų projektus, todėl labai svarbu, kad apyskaitoje būtų pateikiami teisingi duomenys apie per ataskaitinį laikotarpį¹⁸ gautų įplaukų sugrupavimą pagal pajamų rūšis, jų paskirstymą ir pervedimą biudžetams ir fondams¹⁹.

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-07-15 Nr. FA-P-60-7-36, prieiga per internetą: http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1.

¹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-15 Nr. FA-P-60-5-94, prieiga per internetą: http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių (2014-09-29 nutarimo Nr. 1046 redakcija) 33 p.

¹⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-03-05 įsakymu Nr. 1K-060 patvirtintų Tarpinstitucinio darbo organizavimo ir duomenų apie įmokas teikimo taisyklių 2.1.4 punkte nustatyta, kad apyskaita pateikiama per 5 darbo dienas pasibaigus mėnesiui.

¹⁷ Apyskaitos forma (forma 1-VP) ir jos priedai patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymu Nr. 1K-019 „Dėl Mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (2012-03-15 įsakymo Nr. 1K-102 redakcija, su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

¹⁸ Nuo metų pradžios iki gruodžio mėnesio 31 dienos įskaitytinai.

¹⁹ Vadovaujantis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros, Mokesčių administravimo, konkrečių mokesčių įstatymų nuostatomis bei finansų ministro 2003-07-03 įsakymu Nr. 1K-184 (2010-03-26 įsakymo Nr. 1K-085 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) patvirtintais pajamų klasifikacijos rodikliais.

Į VMI administruojamas biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas gautos įplaukos įskaitomos, paskirstomos MAIS lėšų valdymo posistemio priemonėmis. Nenustatytos arba sumokėtos klaidingos sumos tvarkomos rankiniu būdu.

Apyskaitos duomenimis, per 2014 metus į VMI administruojamas biudžeto surenkamąsias sąskaitas buvo gauta 21 294,1 mln. Lt įplaukų. Į valstybės biudžetą pervesta 17 560,6 mln. Lt, į savivaldybių biudžetus tiesiogiai – 3 001,8 mln. Lt ir per valstybės išdo sąskaitą – 611,8 mln. Lt, fondams – 119,9 mln. Lt.

2.1. Dėl apyskaitos duomenų

Kaip minėta, apyskaitos, kaip ir kitų ataskaitų, negalima sudaryti MAIS priemonėmis. Apyskaita ir jos priedai rengiami iš MAIS duomenų bazės, naudojant tiesiogines užklausas²⁰. Rengiant ataskaitas tokiu būdu neužtikrinama jose pateikiamų duomenų kontrolė, todėl ataskaitose pateikti duomenys gali būti netikslūs.

VMI, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės dar 2012 metais teiktas rekomendacijas²¹ nustatyti ir patvirtinti apyskaitos sudarymo ir joje pateikiamų duomenų kontrolės procedūras, ėmėsi veiksmų – patobulino apyskaitos sudarymo, lėšų pervedimo biudžetams ir fondams kontrolės procedūras. Tai reglamentuojantys vidaus teisės aktai patvirtinti 2015 metų pradžioje²².

Vertindami 2014 m. VMI apyskaitos duomenis, nustatėme atvejų, kai apyskaitos duomenys apie biudžetams ir fondams nepervestą likutį mėnesio pabaigoje nesutampa su pavedimų žurnalo²³ duomenimis. Skirtumai susidarė dėl to, kad pavedimų žurnale buvo registruojami tik darbo dienų duomenys apie lėšų likučius biudžeto pajamų surenkamosiose sąskaitose, o apyskaitoje pateikiami duomenys apie lėšų likutį atskaitinio mėnesio paskutinės dienos pabaigoje²⁴. Toks pavedimų žurnalo pildymo būdas neužtikrina pakankamos apyskaitos duomenų teisingumo kontrolės. Taip pat nustatėme, kad 2014 m. rugsėjo mėnesio apyskaitoje²⁵ nurodytas neteisingas biudžetams ir fondams nepervestas lėšų likutis²⁶ (mažesnis 478,9 tūkst. Lt). Skirtumas susidarė dėl padarytos techninės klaidos (neteisingos SQL užklausos) rengiant apyskaitą²⁷. Tai rodo, kad apyskaitoje, sudarytoje naudojant užklausas, gali būti pateikiami neteisingi duomenys, o

²⁰ SQL užklausa iš duomenų bazės – tai „Oracle SQL“ komandos, kurias vykdo sistemos naudotojai, panaudodami „Oracle“ programavimo įrankius, tokius kaip „Oracle SQL Developer“, „SQL*Plus“ ir panašiai.

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2013-07-15 Nr. FA-P-60-5-94, prieiga per internetą: http://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1.

²² VMI viršininko 2015-02-11 įsakymas Nr. V-60 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013 m. spalio 14 d. įsakymo Nr. V-372 „Dėl Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formos 1-VP, informacijos, reikalingos Lietuvos Respublikos valstybės išdo, savivaldybių išdų finansinėms ataskaitoms sudaryti, bei kitų duomenų apie įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus bei fondus sudarymo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“; VMI prie FM viršininko 2015 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. V-6 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. V-11 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių apskaitos procedūrų vadovo patvirtinimo“ pakeitimo“.

²³ Žurnaluose registruojami duomenys apie lėšų likučius biudžeto pajamų surenkamosiose sąskaitose dienos pradžioje, duomenys apie per darbo dieną mokesčių mokėtojams grąžintas ir biudžetams bei fondams pervestas lėšų sumas. Jie sudaromi MS „Excel“ priemonėmis pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012-01-12 įsakymu Nr. V-11 patvirtinto (2014 m. galiojo 2013-12-17 įsakymo Nr. V-464 redakcija) Mokesčių apskaitos procedūrų vadovo 05.01.13 procedūros priede nustatytą formą.

²⁴ T. y. jeigu mėnu prasideda ar baigiasi ne darbo ar švenčių diena, šiomis dienomis gautos įplaukos pridedamos prie pirmos darbo dienos įplaukų.

²⁵ Už laikotarpį nuo 2014-01-01 iki 2014-09-30.

²⁶ Apyskaitos 73 eilutė „Biudžetams ir fondams nepervestas lėšų likutis“.

²⁷ Formuojant užklausą nebuvo įtrauktas vienos iš biudžeto pajamų surenkamųjų sąskaitų biudžetams ir fondams nepervestas lėšų likutis mėnesio paskutinę dieną sąskaitoje Nr. LT42723000000120025 Medicinos banke.

taikomos kontrolės procedūros yra nepakankamai veiksmingos, kad užtikrintų duomenų teisingumą.

2014 metų VMI apskaitos duomenys apie įplaukų, gautų į VMI biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas, sugrupavimą pagal pajamų klasifikacijos straipsnius, jų paskirstymą biudžetams ir fondams, kaip ir 2013 metais, buvo netikslūs.

2013 metų audito ataskaitoje²⁸ konstatavome, jog tam, kad į valstybės biudžetą sumokėtos įmokos būtų teisingai suklasifikuotos pagal įmokų rūšis, turėtų būti keičiamas teisinis Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos sudarymo ir teikimo reglamentavimas. Finansų ministerija ir VMI, žinodamos, kad mokesčių fondo apskaitoje pradėjus taikyti kaupimo principą ir apskaitą pradėjus tvarkyti MAIS, Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apskaitoje teikiami duomenys apie surinktas pajamas pagal pajamų ekonominę klasifikaciją nėra tikslūs, turėjo inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus. VMI, įgyvendindama Valstybės kontrolės rekomendaciją,²⁹ pateikė Finansų ministerijai savo siūlymus dėl apskaitos sudarymo tvarkos pakeitimo³⁰. 2014 metų pabaigoje buvo inicijuotas Finansų ministerijos, VMI ir Valstybės kontrolės atstovų pasitarimas šiuo klausimu.

Pažymėtina, kad ataskaitinis mėnuo VMI mokesčių fondo apskaitoje uždaromas atlikus įrašų kėlimo į MAIS didžiosios knygos (DK) modulį kontrolės procedūras. Tai įmanoma ne anksčiau, kaip po 40 dienų mėnesiui pasibaigus. Dėl to pasikeičia gautų įplaukų paskirstymas tarp pajamų klasifikacijos straipsnių ir biudžetų. VMI duomenimis, per ataskaitinius metus savivaldybių biudžetams nepervedama apie 60 mln. Lt, taip pat apie 100–150 mln. Lt pasikeičia valstybės biudžetui priskirtų įplaukų klasifikavimas pagal pajamų klasifikacijos straipsnius. Taigi, VMI kiekvienam ataskaitiniam mėnesiui (taip pat ataskaitiniams metams) pasibaigus per 5 darbo dienas apskaitoje gali pateikti tik preliminarius duomenis apie gautų įplaukų priskyrimą pajamų klasifikacijos straipsniams, jų paskirstymą biudžetams ir fondams. Užregistravus mokesčių fondo apskaitoje visas ataskaitinio laikotarpio ūkines operacijas, šie duomenys keičiasi. Atsižvelgdama į tai, kad duomenys apie valstybės biudžeto gautas pajamas pagal pajamų rūšis turi būti skelbiami visuomenei kuo skubiau, Finansų ministerija įpareigojo VMI parengti „taisyklių ar aprašo projektą, kuriame būtų aprašytas apskaitos sudarymo procesas, duomenų surinkimo ir kontrolės procedūros, aprašomos priežastys, dėl ko atsiranda pajamų neatitikimai pateikiamoje apskaitoje“³¹.

VMI nuomonė

Finansų ministerijoje įvyko keli susitikimai, kurių metu buvo aptariamas 1-VP formos sudarymo klausimas. Galutiniu sutarimu buvo priimtas sprendimas patikslinti finansų ministro įsakymą dėl 1-VP formos sudarymo, jame reglamentuoti šios apskaitos sudarymo principą – patvirtinti, kad apskaita sudaroma pinigų principu.

Finansų ministro 2014-12-29 įsakymu Nr. 1K-494 pakeistas finansų ministro 2003-01-29 įsakymas Nr. 1K-019 „Dėl Mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apskaitos“, kuriame reglamentuoti apskaitos sudarymo principai ir pateikimo tvarka. Atsižvelgus į šiuos pakeitimus, VMI prie FM viršininko 2015-02-11 įsakymu Nr. V-60 buvo pakeistos Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apskaitos formos 1-VP, informacijos, reikalingos

²⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-07-15 Nr. FA-P-60-7-36, prieiga per internetą: http://www.vkontrole.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1.

²⁹ „Užtikrinti, kad Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus ir fondus apskaitos duomenys būtų suklasifikuoti teisingai, inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus“ (Ten pat).

³⁰ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-08-20 raštas Nr. (20.2-06)-R-6329 „Dėl Valstybės kontrolės atlikto audito“.

³¹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-10-29 raštas Nr. (3.4-02)-5K-1418102)-6K-1408441.

Lietuvos Respublikos valstybės išdo, savivaldybių išdų finansinėms ataskaitoms sudaryti, bei kitų duomenų apie įmokas į valstybės ir savivaldybių biudžetus bei fondus sudarymo ir teikimo taisyklės. Jose aprašytos 1-VP formos sudarymo tvarka ir kontrolės procedūros. Taip pat pakeistas Mokesčių apskaitos procedūrų vadovas: jame patikslinta procedūra „05.01.16 Ataskaitų formavimas“.

Pažymime, kad VMI netikslino 2014 m. mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos duomenų po to, kai mokesčių fondo apskaitoje buvo užregistruotos visos 2014 m. ataskaitinio laikotarpio ūkinės operacijos, nenurodė, kokie susidarė 2014 m. apyskaitos duomenų ir mokesčių fondo apskaitos duomenų neatitikimai.

VMI 2014 m. apyskaitos duomenys apie per metus į VMI biudžeto surenkamąsias sąskaitas gautas įplaukas yra teisingi, tačiau duomenys apie įplaukų paskirstymą pagal biudžetų pajamų klasifikacijos straipsnius ir paskirstymą biudžetams ir fondams yra netikslūs. Atsižvelgiant į tai, kad duomenys apie pajamas pagal rūšis yra svarbūs planuojant biudžetus, būtini neatidėliotini veiksmai šiai problemai spręsti.

2.2. Dėl įmokų paskirstymo ir pervedimo į biudžetus bei fondus

Mokesčiai, rinkliavos ir kitos įmokos į valstybės (savivaldybės) biudžetus ir (arba) išteklių fondus turi būti paskirstytos taip, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse³², mokesčių ir kituose įstatymuose. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą gyventojų pajamų mokesčio (GPM) paskirstymo biudžetams schemas yra pačios sudėtingiausios, palyginti su kitų mokesčių paskirstymu.

Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse³³ nustatyta, kad visos per biudžetinius metus į VMI biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas įmokėtos GPM sumos turi būti pervedamos pagal tiems metams patvirtintas šio mokesčio dalis. Seimas, tvirtindamas kiekvienų metų valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius, patvirtina GPM dalį (procentais), tenkančią visų savivaldybių biudžetams. Kiekvienos konkrečios savivaldybės biudžetui tenkanti GPM dalis yra nustatyta įstatymu³⁴. Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme³⁵ nustatyta, kad savivaldybių biudžetams tenkanti GPM dalis turi būti įskaityta į tos savivaldybės, kurioje yra gyventojų gyvenamoji vieta, biudžetą.

Jau ne pirmus metus nustatome³⁶, kad VMI, paskirstydama GPM, nesilaiko Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimų – per biudžetinius metus gautas įplaukas paskirstyti valstybės ir savivaldybių biudžetams pagal tiems metams patvirtintus

³² Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (2003-12-23 įstatymo Nr. IX-1946 redakcija su papildymais ir pakeitimais), 28 str.; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių (2014-09-29 nutarimo. Nr. 1046 redakcija) 32 p.

³³ Ten pat, 37 p.

³⁴ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 1997-07-02 Nr. VIII-385 (2001-10-23 įstatymo IX-566 redakcija), su vėlesniais pakeitimais.

³⁵ Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas, 2002-07-02 Nr. IX-1007 (su pakeitimais ir papildymais), 38 str.

³⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito ataskaita „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-07-15 Nr. FA-P-60-7-36, prieiga per internetą: http://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1.

rodiklius. VMI dalį ataskaitiniais metais gautų GPM įplaukų valstybės ir savivaldybių biudžetams paskirsto pagal praėjusiems metams, dalį – pagal sekantiems metams patvirtintus GPM įplaukų paskirstymo rodiklius.

VMI paaiškinimas

Tais atvejais, kai 2014 m. gautos GPM įplaukos jų gavimo momentu yra įskaitomos kaip permokos t. y. mokėtojai neturi neįskaitytų GPM prievolių, jos paskirstomos pagal įplaukų gavimo dieną galiojančius GPM paskirstymo rodiklius. Tačiau kai mokesčių išskaičiuojantis asmuo pateikia arba patikslina GPM deklaracijas (MAIS suformuojama ir užregistruojama GPM prievolė ir pripažįstamos mokesčių fondo pajamos), įplaukos perskirstomos pagal pajamų pripažinimo dieną galiojusius GPM paskirstymo rodiklius.

Taip pat ne pirmus metus nustatome atvejų, kai GPM, išskaičiuotas iš A klasės turto pardavimo pajamų³⁷, paskirstomas ir pervedamas nesilaikant teisės aktuose nustatytos tvarkos – GPM pervesti tai savivaldybei, kurios teritorijoje yra gyventojų gyvenamoji vieta.

Pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą³⁸ GPM, apskaičiuotas nuo išmokų, priskiriamų A klasės pajamoms, turi būti sumokamas tą patį mėnesį, kurį mokamos išmokos³⁹, t. y. anksčiau, nei pateikiama Mėnesinė pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracija⁴⁰. VMI, kol deklaracija nepateikta (nėra žinoma, už kokių savivaldybių gyventojus mokamas mokeskis), savivaldybių biudžetams priskirtino GPM dalį įskaito ir pveda į savivaldybės, kurios teritorijoje įregistruotas išmokas išmokėjęs juridinis ar fizinis asmuo (mokesčių išskaičiuojantis asmuo), biudžetą. Mokesčių išskaičiuojančiam asmeniui pateikus deklaraciją⁴¹, GPM savivaldybėms perskirstomas remiantis joje nurodytais duomenimis apie gyventojų gyvenamąją vietą.

Pavyzdžiai

1. UAB „G V“ 2014-03-31 sumokėjo 5 000 Lt GPM, apskaičiuoto nuo A klasės turto pardavimo pajamų. Suma, kaip GPM permoka, paskirstyta taip: 1 611,0 Lt valstybės biudžetui, 3 389,0 Lt Tauragės rajono savivaldybės biudžetui. 2014-04-16 įmoka perskirstyta iš naujo: valstybės biudžetui įskaityta suma nesikeitė, Tauragės rajono savivaldybei pervesta suma perskirstyta 21 savivaldybei, Tauragės savivaldybei įskaityta 1 216,0 Lt GPM suma. Taigi Tauragės savivaldybė nuo 2014-03-31 iki 2014-04-16 buvo kredituojama jai nepriklausančiomis lėšomis – 2 173,0 Lt.
2. UAB „K“ 2014-12-22 sumokėjo 28 972,74 Lt GPM, apskaičiuoto nuo A klasės turto pardavimo pajamų. Suma, kaip GPM permoka, paskirstyta taip: 9 320,52 Lt valstybės biudžetui, 19 607,22 Lt Šilalės rajono savivaldybės biudžetui. 2015-01-15, pateikus deklaraciją, suma, kuri buvo pervesta Šilalės rajono savivaldybei, buvo anuliuota, iš naujo paskirstyta ir pervesta: valstybės biudžetui – 2 699,40 Eur; savivaldybėms: Klaipėdos m. –

³⁷ A klasės pajamoms priskiriamos Lietuvos gyventojų pajamos, gautos už parduotą ar kitaip perleistą nuosavybės nekilnojamąjį daiktą, esantį Lietuvoje, arba kilnojamąjį daiktą, jeigu šios rūšies daiktui pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privaloma teisinė registracija ir šis daiktas yra (ar privalo būti) įregistruotas Lietuvoje. Mokesčių išskaičiuojantys asmenys, išmokėdami išmokas, kurios priskiriamos gyventojų A klasės pajamoms, pajamų mokesčių privalo apskaičiuoti, išskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą (Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas, 2002-07-02 Nr. IX-1007, su pakeitimais ir papildymais, 22, 23 str.).

³⁸Ten pat, 23 str.

³⁹ GPM nuo išmokų, išmokėtų iki atitinkamo mokesčio laikotarpio mėnesio 15 dienos, turi būti sumokamas iki to paties mėnesio 15 dienos, o nuo išmokų, išmokėtų po atitinkamo mokesčio laikotarpio mėnesio 15 dienos, – iki to paties mėnesio paskutinės dienos (ten pat, 23 str.).

⁴⁰ Forma FR0572 „Mėnesinė pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracija“, kurioje deklaruojama bendra ir centrinio mokesčio administratoriaus nustatytais atvejais iš kiekvienam gyventojui per tą mėnesį išmokėtų išmokų, priskirtų apmokestinamosioms pajamoms, išskaičiuoto pajamų mokesčio suma, pateikiama už kiekvieną mokesčio laikotarpio mėnesį iki mokesčio laikotarpio kito mėnesio 15 dienos (Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas, 2002-07-02 Nr. IX-1007, su pakeitimais ir papildymais, 24 str. 2 d.).

⁴¹ Forma FR0572 „Mėnesinė pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracija“.

143,15 Eur, Tauragės rajono – 1842,06 Eur, Šilalės rajono – 3670,14 Eur; savivaldybėms per išdo sąskaitą – 23,3 Eur. Taigi Šilalės rajono savivaldybė nuo 2014-12-22 iki 2015-01-15 buvo kredituojama jai nepriklausančiomis lėšomis – 2 008,50 Eur.

Tokios GPM paskirstymo (perskirstymo) schemas – GPM įplaukas įskaityti savivaldybei, kurioje registruotas mokesčių išskaičiuojantis asmuo, neatitinka Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo taisyklių reikalavimų ir neužtikrina, kad savivaldybės laiku gautų joms priklausančias GPM pajamas.

VMI, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės pastabas bei siekdama išvengti teisės aktų nesilaikymo rizikos, kreipėsi į Finansų ministeriją⁴² prašydama inicijuoti Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių pakeitimus⁴³, siūlė jose nustatyti, kad GPM būtų paskirstomas pagal pajamų pripažinimo metu galiojančius rodiklius, o ne pagal rodiklius, galiojančius įplaukų gavimo dieną. Taip pat 2014 m. rugsėjo mėnesį VMI inicijavo diskusiją Finansų ministerijoje GPM paskirstymo klausimu.

VMI nuomonė

VMI prie FM, siekdama išvengti teisės aktų pažeidimų rizikos, 2014 m. rugpjūčio 20 d. raštu Nr. (20.2-06)-R-63290 pateikė pasiūlymus Finansų ministerijai dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 52 punkto pakeitimo. Tačiau į pateiktus pasiūlymus atsižvelgta nebuvo (2014-09-29 nutarimo Nr. 1046 redakcija).

Pažymėtina, kad paskirstant ir perskirstant gautas GPM įplaukas MAIS kuriama labai daug apskaitos įrašų, kurių daugiau kaip pusė vėliau yra anuliuojama. Taip ne tik labai apkraunama sistema, bet ir vienos savivaldybės tam tikrą laiką negauna dalies joms priklausančių GPM pajamų, kitos – atvirkščiai – yra kredituojamos kitų savivaldybių sąskaita.

Sudėtingos GPM apskaičiavimo ir paskirstymo schemas sukuria papildomą administracinę naštą mokesčių administratoriui, reikalauja papildomų žmogiškųjų išteklių ir lėšų informacinėms technologijoms tobulinti, todėl, Valstybės kontrolės nuomone, tikslinga toliau tęsti diskusijas su Finansų ministerija ir kitomis suinteresuotomis šalimis, siekiant supaprastinti didžiausią administracinę naštą sukurančias mokesčių taisykles.

VMI paaiškinimas

Pažymime, kad VMI 2014-06-23 raštu Nr. (18.16-31-1)-RM-10591, 2014-07-25 raštu Nr. (18.16-31-1)-RM-12604, 2014-10-24 raštu Nr. (18.16-31-1)-RM-17295 teikė Finansų ministerijai pasiūlymus ir pastabas dėl Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 38 straipsnio pakeitimo, taip pat, siekdama sumažinti įrašų skaičių MAIS, siūlė keisti dabar galiojančią GPM paskirstymo savivaldybių biudžetams tvarką.

GPM paskirstymo savivaldybėms tvarką numatoma keisti 2016 metais.

⁴² Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014-08-20 raštas Nr. (20.2-06)-R-63290 Finansų ministerijai.

⁴³ Šiame rašte VMI nurodė, kad tais atvejais, kai GPM sumokamas iš anksto (iki Mėnesinės pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijos pateikimo), gautos įplaukos paskirstomos pagal rodiklius, galiojusius įplaukos gavimo dieną, tačiau jei gautos įplaukos įskaitomos kaip ateinančių metų GPM prievolės, jos perskirstomos pagal rodiklius, galiojančius įplaukos sugretinimo su prievole dieną.

Ne visais atvejais VMI GPM įplaukas paskirsto pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimus – ne pagal tiems metams patvirtintus rodiklius ir ne toms savivaldybėms. Besikartojančius minėtų teisės aktų pažeidimus lemia sudėtinga teisinė aplinka ir jai įgyvendinti kuriant MAIS priimti sudėtingi techniniai sprendimai.

3. DĖL MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO IR APSKAITOS PROCEDŪRŲ

Kiekvieno mokesčių mokėtojo pareiga – mokėti mokesčių įstatymų nustatytus mokesčius, laikytis mokesčių teisės aktuose nustatytos tvarkos. Taikant mokesčių įstatymus, visi mokėtojai dėl šių įstatymų nustatytų sąlygų yra lygūs. Už mokesčių administravimą yra atsakinga VMI, jos pareiga, administruojant mokesčius, – įgyvendinti mokesčių mokėtojų lygybės, teisingumo, visuotinio privalomumo, apmokestinimo aiškumo, turinio viršenybės prieš formą principus⁴⁴.

VMI pagrindiniai uždaviniai yra padėti mokesčių mokėtojams įgyvendinti savo teises ir atlikti pareigas, užtikrinti, kad mokesčiai būtų sumokėti. Įgyvendindama šiuos uždavinius VMI turi kontroliuoti, ar teisingai apskaičiuoti, deklaruoti ir sumokėti mokesčiai⁴⁵.

VMI administruoja didžiąją dalį (daugiau kaip 20) mokesčių ir įmokų. Ankstesnių auditų metu jau vertinome dalies mokesčių prievolių vykdymo kontrolės ir apskaitos procedūras. Šio audito metu, atsižvelgdami į nustatytas rizikas, vertinome pelno mokesčio, nekilnojamojo turto mokesčio (už komercinės paskirties nekilnojamąjį turimą), akcizų už elektros energiją, įmokų į Garantinį fondą mokesčių prievolių vykdymo kontrolės bei apskaitos procedūras ir mokesčių permokų grąžinimo teisėtumo ir kontrolės procedūras.

3.1. Dėl mokesčio permokos (skirtumo) grąžinimo mokesčių mokėtojams pagrįstumo ir kontrolės

Didžiausią dalį (daugiau kaip 50 procentų) valstybės biudžeto pajamų sudaro pridėtinės vertės mokesčio (PVM) pajamos. PVM – tai bendras vartojimo mokestis, taikomas komercinei veiklai, susijusiai su prekių gamyba bei paskirstymu ir paslaugų teikimu. PVM apskaičiuojamas remiantis prekių ir paslaugų pridėtine verte kiekviename gamybos ir paskirstymo grandinės etape. Mokestis renkamas per dalinių mokėjimų sistemą, kuri leidžia apmokestinamiesiems asmenims (įmonėms, įregistruotoms kaip PVM mokėtojos) iš savo PVM sąskaitų atskaityti mokesčių sumą, ankstesniajame etape sumokėtą kitiems apmokestinamiesiems asmenims už pirkinius, įsigytus komerciniam naudojimui. PVM, kaip prekės ar paslaugos galutinės kainos procentinį priedą, sumoka galutinis vartotojas. Prekių arba paslaugų tiekėjas (apmokestinamasis asmuo) sumoka skirtumą tarp už prekes ir paslaugas gauto PVM atskaičius tiekėjams jau sumokėtą PVM⁴⁶. Pagal tokią schemą apskaičiuojant PVM, tam tikrais atvejais susidaro PVM skirtumas, kuris įstatymų

⁴⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su pakeitimais ir papildymais), 6–10 str.

⁴⁵Ten pat, 7 str., 8 str. 1 d., 15 str. 1 d., 25 str., 26 str.

⁴⁶ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB „Dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos“.

nustatyta tvarka gali būti gražintas mokesčių mokėtojams⁴⁷.

2014 m. mokesčių mokėtojams iš viso buvo gražinta 3 237,9 mln. Lt PVM permoka (skirtumas)⁴⁸, iš jų 208,2 mln. Lt, remiantis Mokesčių administravimo įstatymo nuostatomis⁴⁹, buvo gražinta 2014 m. gruodžio mėnesį mokesčių mokėtojams, nepateikusiems prašymo.

Norime atkreipti dėmesį, kad Valstybės kontrolė jau kelerius metus stebėjo faktą, jog PVM skirtumo gražinimai mokesčių mokėtojams nepateikus prašymų buvo naudojami kaip priemonė valstybės biudžeto pajamų plano įvykdymo rodikliams koreguoti. Todėl dar 2012 metais buvo teikta rekomendacija – reglamentuoti PVM permokų (skirtumų) gražinimo procesą⁵⁰. Vykdydamas šią rekomendaciją VMI viršininkas 2013 metais patvirtino Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų, kuriems pridėtinės vertės mokesčio skirtumas gali būti gražinamas be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo, sąrašo sudarymo taisyklės⁵¹.

Šių taisyklių sąlygos įpareigoja VMI vertinti (stebėti) valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių plano, valdžios sektoriaus balanso rodiklio užduoties vykdymą⁵². Tik tenkinant išvardytas sąlygas gali būti inicijuojama PVM skirtumo gražinimo be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo procedūra. Mūsų nuomone, tokia politika, kai pajamų plano vykdymą bandoma koreguoti mokesčių mokėtojų sąskaita, yra nekorektiška ir neduoda laukiamo rezultato, nes tvarkant apskaitą pagal VSAFAS permokos (skirtumo) gražinimas (pinigų principas) mokesčių mokėtojams neturi įtakos apskaičiuojant valdžios sektoriaus balanso rodiklį (kaupimo principas).

Būtina siekti, kad PVM skirtumo gražinimo atskiram mokesčių mokėtojui aplinkybės priklausytų ne nuo bendrų valstybės biudžeto pajamų plano vykdymo rezultatų, o nuo to, ar mokesčių mokėtojai sąžiningai ir skaidriai atsiskaito su valstybe. Atsižvelgiant į tai, PVM skirtumo gražinimo (įskaitymo) taisyklėse turėtų būti nustatyti terminai (periodiškumas), kuriais vadovaujantis būtų sudaromi pirminiai mokesčių mokėtojų, kuriems jų sukauptą PVM skirtumą būtų galima gražinti be atskiro prašymo, sąrašai, taip pat nustatyti terminai, per kuriuos turi būti atliktas mokesčių mokėtojo PVM skirtumo vertinimas ir priimtas teigiamas arba neigiamas sprendimas dėl jo gražinimo.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2014-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 87 str.; Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas, 2002-03-05 Nr. IX-751 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 91 str.; Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2004-12-07 įsakymas Nr. VA-186 „Dėl mokesčio permokos (skirtumo) gražinimo (įskaitymo)“ (su pakeitimais).

⁴⁸ VMI administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga, šaltinis: <http://www.vmi.lt/cms/ataskaitu-archyvas> (žiūrėta 2015-06-18).

⁴⁹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2014-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 87 str. 11 p.: „Prašymo gražinti arba įskaityti mokesčio permoką pateikimo tvarką bei formas nustato centrinis mokesčių administratorius. Centrinis mokesčių administratorius turi teisę nustatyti prie prašymo pridėtinų dokumentų sąrašą, taip pat atvejus, kada mokesčio permoka gražinama mokesčių mokėtojui be atskiro prašymo.“

⁵⁰ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos 2011 m. valstybės finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių, valstybės skolos ataskaitų ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo rezultatų“ http://www.vkontrolė.lt/audito_ataskaitos.aspx?tipas=1 (Archyvas: 2012 m.).

⁵¹ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013-07-04 įsakymas Nr. V-251 „Dėl Pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų, kuriems pridėtinės vertės mokesčio skirtumas gali būti gražinamas be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo, sąrašo sudarymo taisyklių patvirtinimo“ (pakeistas 2014-11-06 įsakymu Nr. V-414).

⁵² PVM skirtumo gražinimo be mokesčių mokėtojo prašymo procedūra inicijuojama, siekiant iki einamųjų metų pabaigos sumažinti įsiskolinimą PVM mokėtojams, jeigu tenkinamos ne mažiau kaip dvi iš šių sąlygų: 1) einamųjų metų sausio–spalio mėnesių bendras Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių surinkimo planas yra vykdomas; 2) prognozuojama, kad einamųjų metų bendras Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių planas bus viršytas; 3) atlikus PVM skirtumo gražinimo be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo procedūrą, bus vykdoma Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinto einamųjų metų valdžios sektoriaus balanso rodiklio užduotis (taisyklių 4 p.).

VMI nuomonė

PVM grąžinimų be pateiktų mokesčių mokėtojų prašymų taisyklės, įskaitant ir nuostatas dėl sąlygų, kada inicijuojamas minėtų grąžinimų procesas, 2012–2013 m. buvo suderintos ne tik su Finansų ministerija, bet ir su Valstybės kontrole (įvyko trišalis pasitarimas). MAĮ 87 straipsnyje nustatyta, kad centrinis mokesčių administratorius turi teisę nustatyti atvejus, kada mokesčio permoka grąžinama mokesčių mokėtojui be atskiro prašymo. Taigi taisyklėse ir yra nustatyti tokie atvejai, o grąžinimai visais atvejais turi būti atliekami, jei „mokesčių mokėtojai sąžiningai ir skaidriai atsiskaito su valstybe“. Tai nustato minėtų taisyklių 6–9 punktai bei PVM analizės ataskaitos rengimo metodikos (aktuali redakcija patvirtinta VMI prie FM viršininko 2014-10-15 įsakymu Nr. V-377) 16.2 punktas.

Terminas yra nustatytas PVM analizės ataskaitos rengimo metodikos IV dalyje. Šios metodikos 17 punktas sako: „Sąrašai parengiami per einamųjų metų paskutinio ketvirčio antrą mėnesį. Atrenkami duomenys PVM permokos, susidariusios to paties ketvirčio pradžioje, PVM permokai fiksuoti naudojant Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos 1-VP formos sudarymo datą. Esant poreikiui, sąrašai, numatyti 16.2 punkte, gali būti rengiami ir kitais terminais.“ VMI nuomone, numatyti tikslesnius terminus yra netikslinga, nes kaskart prieš juos nustatant būtina vertinti, ar tenkinamos PVM grąžinimų be pateiktų mokesčių mokėtojų prašymo taisyklėse nurodytos sąlygos (ne tik vertinama VMI viduje, bet ir derinama su Finansų ministerija). Atsižvelgiant į jas, sąrašai gali būti sudaromi tiek vieną kartą per metus, tiek dažniau nei kartą per dieną.

VMI prie FM, atsižvelgdama į ataskaitoje pateiktus pastebėjimus, tobulins PVM grąžinimų be pateiktų mokesčių mokėtojų prašymų taisyklės.

Mokesčių administravimo įstatyme⁵³ nustatyta, kad mokesčių mokėtojo permokėtos sumos centrinio mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka yra įskaitomos mokesčių mokėtojo mokestinei nepriemokai padengti, o likusi suma grąžinama mokesčių mokėtojo prašymu.

Audito metu nustatėme atvejų, kai PVM skirtumas mokesčių mokėtojams buvo grąžintas neatsižvelgiant į jų neįvykdytas mokesčines prievolės, kurios buvo nedeklaruotos ir (ar) nesumokėtos.

Pavyzdžiai:

- patikimumo kriterijus atitinkančiam mokėtojui buvo grąžintas 1 759 781,05 Lt PVM skirtumas, nors įmonė nuo 2010-02-25 yra elektros energijos gamintoja. Pagal Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pateiktą veiklos ataskaitą mokėtoja vykdė veiklą, pagaminant elektros energiją naudojo savoms reikmėms, tačiau Akcizų informacinėje sistemoje nebuvo registruota, akcizų už elektros energiją nemokėjo;
- mokėtojui buvo grąžintas 1 508 238,00 Lt PVM skirtumas, nepateikus prašymo (FR0781), nors įmonė 2014 m. nemokėjo avansinių nekilnojamojo turto mokesčio įmokų. Dėl šios priežasties savivaldybės biudžetas laiku negavo visų jam priklausančių mokesčių pajamų (preliminariai apie 37 780,50 Lt);
- fiziniam asmeniui, vykdančiam individualiąją veiklą pagal pažymą, 2014 m. pagal pateiktą prašymą grąžinti mokesčio permoką (FR0781), atlikus mokesčinį patikrinimą buvo grąžintas 595 918,00 Lt PVM skirtumas, nepaisant to, kad asmuo turėjo samdomų darbuotojų, tačiau įmokų į Garantinį fondą nei 2013 m., nei 2014 m. nemokėjo.

⁵³Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2014-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 87 str. 1 ir 5 p.

Pateikti pavyzdžiai rodo, kad VMI kontrolės priemonės, vertinant PVM skirtumo grąžinimo pagrįstumą, nebuvo pakankamos. VMI neužtikrino, kad mokėtojai (tarp jų ir atitinkantys patikimumo kriterijus⁵⁴) laiku registruotųsi Akcizų informacinėje sistemoje (AIS), sumokėtų akcizus už elektros energiją ir kitus priklausančius mokėti mokesčius. VMI, siekdama, kad mokesčio permoka (skirtumas) būtų grąžinta tik visas mokesčines prievoles įvykdžiusiems mokėtojams, turėtų ieškoti būdų, kaip identifikuoti mokesčių mokėtojus, privalančius mokėti nedeklaruojamus mokesčius ir (ar) kitas įmokas (pavyzdžiui: įmokas į Garantinį fondą, avansinį NTM), nustatyti jų prievoles (būsimas prievoles), jas užregistruoti mokesčių fondo apskaitoje.

VMI nuomonė⁵⁵

Remiantis PVM įstatymo 91 str. 1 dalimi, PVM permoka ir susidaręs PVM skirtumas grąžinami MAĮ nustatyta tvarka. MAĮ 87 str. 5 dalis nustato, kad „mokesčių mokėtojo permokėtos mokesčių sumos, kurios lieka permokos sumas įskaičius mokesčinei nepriemokai padengti, grąžinamos mokesčių mokėtojo prašymu“. Dėl nedeklaruojamų mokesčių nesumokėjimo neatsiranda nepriemokų, kurias būtų galima įskaityti.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 40 straipsnis nustato, kad, vadovaudamasis mokesčių teisės aktais, priklausantį mokėti mokesčių teisingai apskaičiuoja pats mokesčių mokėtojas. Tik tais atvejais, kai mokesčių mokėtojas neapskaičiavo mokesčio arba neteisingai apskaičiavęs jo neperskaičiavo, mokesčių mokėtojui priklausantį mokėti mokesčių apskaičiuoja mokesčių administratorius patikrinimo metu. Kontrolė ar stebėseną yra brangios mokesčių administravimo procedūros, dėl ribotų išteklių taikomos tik rizikingiausių, o ne visų mokesčių mokėtojų atžvilgiu (vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-05-04 nutarimu Nr. 511 patvirtinto Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių aprašo nuostatomis). VMI nuolat analizuoja mokesčių mokėtojų duomenis, vertindama, kokie mokesčiai galėjo būti nedeklaruoti ar nesumokėti, tačiau dėl ribotų išteklių konkretaus mokesčio, kurio įplaukos sudaro nedidelę biudžeto dalį, deklaravimo ir sumokėjimo analizė gali būti neatliekama keletą metų.

Pažymėtina, kad visi mokesčiai, kurie galėjo būti nedeklaruoti ar nesumokėti, gali būti nustatyti tik atlikus brangiausią veiksma – kompleksinį mokesčių patikrinimą.

Todėl tikrinti visus mokesčių mokėtojus, kurie atitinka VMI nustatytas patikimumo sąlygas dėl PVM grąžinimo, VMI nuomone, yra netikslinga. Toks reikalavimas yra nepagrįstas, didinantis mokesčių administravimo kaštus, o ne naudą.

Be to, reikia pažymėti, kad VMI prie FM yra pateikusi pasiūlymus Finansų ministerijai (VMI prie FM raštai: 2015-03-18 Nr. R-2186, 2015-05-05 Nr. RM- 9510, 2015-06-16 Nr. RM- 13764, 2015-07-02 Nr. RM-14806) dėl atsisakymo mokėti kai kurias nedeklaruojamas sumas ir dėl kai kurių nedeklaruojamų mokėjimų deklaravimo, todėl tikėtina, kad ateityje problemų dėl nedeklaruotų ir nesumokėtų mokesčių mažės.

Atsižvelgdami į audito metu nustatytus faktus, manome, kad mokesčių administratorius, grąžindamas PVM skirtumą mokesčių mokėtojams, neįgyvendino dalies MAĮ nustatytų uždavinių ir funkcijų: VMI netinkamai vykdė PVM skirtumo grąžinimo kontrolę, dėl to mokesčių mokėtojams nepagrįstai buvo grąžintas PVM skirtumas.

⁵⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2012 m. vasario 28 d. įsakymas Nr. V-84 „Dėl mokesčių mokėtojų pateiktų prašymų grąžinti (įskaityti) pridėtinės vertės mokesčio permoką (skirtumą) rizikingumo kriterijų nustatymo“ (2014-11-24 įsakymo Nr. V-440 redakcija).

⁵⁵ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-06-08-20 raštas Nr. (20.2-06)-R-4386, 2015-07-15 el. paštu pateikta informacija.

Nustatyta atvejų, kai dėl nepakankamų VMI taikomų kontrolės priemonių PVM skirtumas mokesčių mokėtojams buvo grąžintas neatsižvelgiant į jų neįvykdytas mokesťines prievolės.

Mokesčių administratorius, siekdamas užtikrinti, kad valstybė gautų jai priklausančias mokesčių pajamas, turi nustatyti tokias kontrolės priemones, kad PVM permoka (skirtumas) būtų grąžinama tik tais atvejais, kai mokesčių mokėtojas sąžiningai įvykdo visas mokesťines prievolės, nepaisant bendrų valstybės biudžeto pajamų plano vykdymo rezultatų.

3.2. Dėl akcizų už elektros energiją mokėjimo kontrolės

Akcizų įstatymas⁵⁶ nustato kad už elektros energiją, tiekiamą juridiniams ir fiziniams asmenims verslo reikmėms, mokamas akcizo mokestis.

Licencijas ir leidimus verstis veikla elektros energetikos sektoriuje išduoda Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) bei Lietuvos Respublikos energetikos ministerija⁵⁷, o asmenys, kuriems pagal Akcizų įstatymą atsiranda prievolė⁵⁸ mokėti akcizus, registruojami mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka⁵⁹. Fizinį asmenų, pagal PVM įstatymo nuostatas vykdančių ekonominę veiklą⁶⁰, įsigyjama elektros energija taip pat turi būti apmokestinta akcizu⁶¹. Ekonominę veiklą vykdančys fiziniai asmenys su elektros energijos tiekėjais turėtų būti sudarę elektros tiekimo sutartis verslo reikmėms, o ne kaip buitiniai vartotojai. Elektros energijos tiekėjams, tiekiantiems elektros energiją tokiems asmenims, atsiranda prievolė mokėti akcizus.

Akcizų už elektros energiją per metus yra surenkama apie 12 mln. Lt (2014 m. – 12,0 mln. Lt, 2013 m. – 11,9 mln. Lt). Tai sudaro tik 0,03 proc. VMI surenkamo akcizų mokesčio, tačiau vadovaujantis Mokesčių administravimo įstatyme nustatytais lygybės ir teisingumo principais⁶² ir šis mokestis turi būti tinkamai administruojamas. Siekiami surinkti pakankamai įrodymų, kaip užtikrinama akcizų už elektros energiją prievolių vykdymo kontrolė, naudojant Komisijos bei

⁵⁶ Lietuvos Respublikos akcizų įstatymas, 2001-10-30 Nr. IX-569 (2010-04-01 įstatymo Nr. XI-722 redakcija).

⁵⁷ Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas, 2000-07-20 Nr. VIII-1881 (2012-01-17 įstatymo Nr. XI-1919 redakcija), 16 str.; Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013-10-22 įsakymas Nr. 1-212 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“ (su pakeitimu).

⁵⁸ Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 45 str.: prievolė mokėti akcizus (be kitų atvejų) atsiranda tada, kai elektros energija yra parduodama ar kitaip perduodama asmeniui, kuris neturi veiklos licencijų, nustatytų Elektros energetikos įstatyme, ir tada, kai asmuo, turintis veiklos licencijas, arba elektros energijos gamintojas sunaudoja elektros energiją savoms reikmėms (elektros energijos suvartojimu savoms reikmėms yra laikomas elektros energijos sunaudojimas kitiems tikslams negu elektros energijos gamybos procesams ir gamybos procesui palaikyti). Pažymėtina, kad šios dvi nuostatos iš esmės nustato skirtingą elektros energijos apmokestinimo tvarką:

- akcizus už elektros energiją, parduotą (perduotą) asmenims, neturintiems atitinkamų veiklos licencijų, turi apskaičiuoti ir sumokėti elektros energiją pardavę ar kitaip perdavę asmenys, t. y. šiuo atveju akcizus už elektros energiją privalo mokėti arba nepriklausomi elektros energijos tiekėjai, nes jų turima licencija suteikia jiems teisę pirkti elektros energiją didmeninėje rinkoje ir parduoti ją laisviems vartotojams – nelicencijuotiems asmenims, arba elektros energijos gamintojai, naudojantys iškastinį kurą ir pagamintą elektrą parduodantys licencijuotiems asmenims arba pagal iš anksto pasirašytas dvišales sutartis;

- akcizus už elektros energiją, panaudotą savo reikmėms, turi apskaičiuoti ir sumokėti tie asmenys, kurie tą elektrą suvartojo, t. y. akcizą apskaičiuoti ir sumokėti turi asmenys, kurie elektros energiją paprastai įsigyja be akcizų (turi atitinkamas veiklos licencijas) arba jos neperka iš viso, nes patys ją gamina (elektros energijos gamintojai).

⁵⁹ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. VA-6 „Dėl Elektros energijos akcizų mokėtojų registracijos taisyklių patvirtinimo“ (2014 m. lapkričio 27 d. įsakymo Nr. VA-153 redakcija).

⁶⁰ Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas, 2002-03-05 Nr. IX-751 (2009-12-03 įstatymo Nr. XI-518 redakcija), 2 str.

⁶¹ Lietuvos Respublikos akcizų įstatymas, 2001-10-30 Nr. IX-569 (2010-04-01 įstatymo Nr. XI-722 redakcija), 47 str.

⁶² Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2014-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 7 str., 8 str. 1 d.

Energetikos ministerijos interneto puslapiuose skelbiama vieša informacija. Pagal šią informaciją 2014 m. leidimus ir licencijas vykdyti veiklą elektros energijos sektoriuje turėjo šie dalyviai: perdavimo veiklą – 1 rinkos dalyvis, skirstymo – 6, visuomeninio tiekimo – 5, nepriklausomo tiekimo – 75, gamybos – daugiau nei 1 500 rinkos dalyvių, iš jų 30 – gaminti elektros energiją naudojant iškastinį kurą.

Tačiau mokesčių mokėtojų, mokančių akcizus, pagal VMI duomenis buvo gerokai mažiau: Akcizų informacinėje sistemoje 2014 m. sausio 1 d. buvo registruoti 43, 2014 m. gruodžio 31 d. – 47 juridiniai asmenys.

Komisijos bei Energetikos ministerijos duomenys apie rinkos dalyvius, kuriems 2014-12-31 buvo išduoti leidimai arba licencijos, ir informacija apie VMI akcizų informacinėje sistemoje registruotus mokesčio mokėtojus pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Duomenys apie rinkos dalyvių, kuriems buvo išduoti leidimai arba licencijos, skaičių ir VMI AIS registruotų mokėtojų skaičių 2014-12-31

Leidimas (licencija)	Registruotų licencijų (leidimų) skaičius	Mokesčių mokėtojų, registruotų VMI AIS, skaičius*	Mokesčių mokėtojų, neregistruotų VMI AIS, skaičius	Neregistruoti AIS mokesčių mokėtojai, tačiau aktyvūs**
Perdavimo	1	1	0	0
Skirstymo	6	5	1	1
Visuomeninio tiekimo	5	5	0	0
Nepriklausomo tiekimo	75	38	37	23
Gamybos, naudojant iškastinį kurą	30	12	18	18
IŠ VISO	117	61	56	42

*vienas mokesčių mokėtojas (juridinis asmuo) gali turėti daugiau ne vieną leidimą (licenciją) vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje.

**tai mokesčių mokėtojai, kurie nebuvo likviduoti, bankrutavę, turėjo galiojančias licencijas (leidimus), kaip rodo Komisijos pateikti duomenys, vykdė veiklą ir (arba) ataskaitiniu laikotarpiu turėjo apdraustųjų darbuotojų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Atsižvelgdami į tai, kad įmonės, turinčios galiojančias licencijas vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje, bei gamintojai, turintys leidimus gaminti elektros energiją, pasibaigus tam tikram ataskaitiniam laikotarpiui turi pateikti Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai informaciją (ataskaitas) apie vykdytą veiklą⁶³, audito metu bendravome su Komisija.

Išanalizavus Komisijos pateiktus 3 mokesčių mokėtojų duomenis nustatyta, kad du mokesčių mokėtojai neregistruoti AIS.

Pavyzdys

Remiantis veiklos vykdymo ataskaitomis, nepriklausomas elektros energijos tiekėjas vykdė veiklą, pagal pasirašytas dvišales sutartis pardavė elektros energiją licencijuotam asmeniui, turinčiam leidimą gaminti elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių (galutiniam vartotojui). Kadangi šiuo atveju pirkėjas elektros energiją įsigijo be akcizų, nes turėjo atitinkamą veiklos licenciją, todėl akcizus už elektros energiją, panaudotą savoms reikmėms, turėjo apskaičiuoti ir sumokėti asmuo, kuris tą elektrą suvartojo, t.y. pirkėjas.

Be to, audito metu nustatyta, kad mokėtoju, kuris turėjo neįvykdytų akcizų už elektros energiją prievolių, 2014 m. pagal pateiktus prašymus buvo grąžinta 1 759 781,05 Lt PVM (plačiau – ataskaitos 3.1 dalyje).

⁶³ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2008-06-28 nutarimu Nr. O3-80 (2013-07-18 nutarimo Nr. O3-317 redakcija) patvirtintos Energetikos įmonių informacijos teikimo taisyklės.

Taigi darytina išvada, kad AIS galbūt turėjo būti registruoti ir mokėti akcizus už elektros energiją ne tik 42 elektros energetikos sektoriuje aktyvūs mokesčių mokėtojai (nepriklausomo tiekimo, elektros gamybos, naudojant iškastinį kurą, rinkos dalyviai), bet ir elektros energijos gamintojai, turintys leidimus gaminti elektros energiją iš atsinaujinančių išteklių, tačiau papildomai veiklai vykdyti perkantys elektros energiją iš kitų licencijuotų asmenų.

Pažymėtina, kad VMI, vykdydama savo funkcijas, disponuoja informacija apie registruotą individualiąją veiklą vykdančius asmenis, tačiau nekontroliuoja, ar fiziniai asmenys (pvz.: antstoliai, notariai) yra sudarę elektros pirkimo–pardavimo verslo reikmėms sutartis su elektros energijos tiekėjais.

VMI nuomonė⁶⁴

Elektros tiekėjai (pvz., AB „Lesto“) vartotojus skiria į du tipus – buitinius ir komercinius. Civilinis kodeksas nustato prievolę fiziniam asmeniui tinkamai informuoti elektros tiekėją apie sutarties pobūdį, nes tik jis yra tas asmuo, kuris žino, kokiais tikslais bus perkama elektros energija. Be to, teisės aktai nesuteikia elektros tiekėjui jokių pagrindų ir prielaidų vykdyti asmenų kontrolę, patikrinti, ar pateikiami duomenys atitinka tikrovę. Taip pat pažymėtina, kad VMI neturi teisinių pagrindų teikti elektros tiekėjams turimą informaciją apie asmenis, kuri galėtų būti panaudota vertinant, kokiais tikslais asmuo ketina naudoti tiekiamą energiją. Pasak VMI, realiai nustatyti, ar gyventojai pagrįstai yra sudarę elektros tiekimo jiems, kaip buitiniams vartotojams, sutartis, galima tik atliekant šių asmenų patikrinimus, šiam tikslui skiriant dideles ir siektinam tikslui neproporcingas sąnaudas. Todėl vykdydama valstybės biudžeto surinkimo užduotis, VMI dagiausia dėmesio ir atitinkamus išteklius skiria svarbiausioms grėsmėms, t. y. nelegaliai akcizais apmokestinamų prekių apyvartai, mažinti.

Mūsų nuomone, VMI, siekdama tinkamai vykdyti vieną iš pagrindinių funkcijų – kontroliuoti, ar teisingai apskaičiuoti, deklaruoti ir sumokėti mokesčiai, turėtų ieškoti būdų, kaip naudojant minimalius išteklius ir platesnę informacijos sklaidą užtikrinti, kad akcizų deklaracijose pateikiami duomenys būtų teisingi.

Kaip įrodo mūsų audito rezultatai, jei VMI, vykdydama jai pavestas funkcijas, pasinaudotų Mokesčių administravimo įstatymo suteiktomis teisėmis⁶⁵, aktyviai bendradarbiautų su elektros energijos tiekėjais, su potencialiais akcizų už elektros energiją mokesčių mokėtojais, su institucijomis, išduodančiomis leidimus ir licencijas vykdyti veiklą elektros energetikos sektoriuje, siektų iš jų gauti turimą informaciją bei atliktų gautų duomenų analizę ir palygintų su VMI turima informacija, daugeliu atvejų minimaliomis sąnaudomis galėtų užtikrinti, kad mokesčių mokėtojai vykdytų prievolės – mokėtų akcizus už elektros energiją, tiekiamą ne buitiniams tikslams. Tai patvirtina VMI audito metu atlikti kontrolės veiksmai.

VMI nuomonė

Pagal AB „Lesto“ pateiktą ir VMI turimą informaciją apie notarų veiklos vykdymo vietą buvo atrinkta 70 notarų biurų, kurie galėjo būti sudarę sutartis su elektros energijos tiekėju ne elektros energijos pirkimui–pardavimui verslo tikslams, o buitiniam vartojimui. Siekiant užtikrinti, kad tiekiamą elektros energiją būtų teisingai apmokestinta, šiems notarų biurams buvo išsiųstas informacinis raštas (2015-06-05 Nr. (19.22-10)R-4295) ir pasiūlyta kreiptis į elektros energijos tiekėją dėl elektros energijos sutarties tikslinimo ar naujos sutarties sudarymo. Siekiant gauti

⁶⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-04-27 raštas Nr. (19.20-10)-R-3386.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2014-04-13 Nr. IX-2112 (su papildymais ir pakeitimais), 33 str.

grįžtamąjį ryšį, paprašyta, kad apie atliktus veiksmus notari informuotų VMI el. paštu arba telefonu.

2015 m. birželio–liepos mėn. VMI atliktų operatyvių patikrinimų metu nustatyta, kad šešioms notarų biurams elektros energija tiekama kaip buitiniams vartotojams.

Analogiškai planuojama patikrinti, ar antstolių bei advokatų kontoroms tiekama elektros energija apmokestinama teisingai.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė protokoliniu sprendimu yra pritarusi Išmaniosios mokesčių administravimo sistemos (i.MAS) kūrimui. Tikėtina, kad įgyvendinus i.MAS sąskaitų faktūrų modulį (i.SAF) turėtų atsirasti galimybė tam tikrus su elektros energijos pardavimu susijusius duomenis tikrinti automatinėmis programinėmis priemonėmis: patiriant minimalias sąnaudas, notarams, advokatams ir kitiems asmenims turėtų būti išrašomos PVM sąskaitos faktūros už patiektą elektros energiją, todėl būtų galimybė atrinkti notarus, advokatus ir kitus asmenis ir nustatyti, ar jiems patiekta elektros energija buvo apmokestinta akcizu ar ne.

VMI prie FM 2015-07-01 raštu Nr. 19.22-10)R-4989 kreipėsi į AB „Lesto“, siekdama išsiaiškinti, kaip bendrovė užtikrina teisingą atleidimo nuo akcizų taikymą elektros energijai, kuri, vadovaujantis Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 48 str. 1 d. 3 punktu, tiekama buitiniams vartotojams.

Pati VMI 2014–2017 metų konsoliduotojoje mokesčių mokėtojų mokesčių prievolių vykdymo ir mokesčių surinkimo užtikrinimo strategijoje⁶⁶ identifikavo riziką, kad vengiama registruotis akcizų už elektros energiją mokėtojais, tačiau nustatyti faktai rodo, kad komunikavimo ir kontrolės priemonės tokių asmenų atžvilgiu nebuvo taikomos.

VMI nuomonė

Turėtų būti įvertinta, ar biudžeto įplaukos, kurias buvo galima gauti, nebūtų buvusios didesnės už sąnaudas, reikalingas toms įplaukoms gauti. Tokiu atveju, jei sąnaudos būtų didesnės, būtų pažeisti proporcingumo ir efektyvumo principai.

Pažymime, kad toks VMI požiūris susijęs su rizika, kad bus pažeisti Mokesčių administravimo įstatyme įtvirtinti teisingumo ir visuotinio privalomumo principai⁶⁷, skelbiantys, kad kiekvienas mokesčių mokėtojas privalo mokėti mokesčių įstatymų nustatytus mokesčius, laikydamasis mokesčių teisės aktuose nustatytos mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos.

VMI, vykdydama jai pavestas funkcijas, nesinaudojo visomis Mokesčių administravimo įstatymo suteiktomis teisėmis, nepakankamai bendradarbiavo su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, su elektros energijos tiekėjais ir potencialiais akcizų už elektros energiją mokėtojais, kad užtikrintų akcizų už elektros energiją prievolių vykdymo kontrolę, todėl valstybės biudžetas negavo dalies pajamų.

⁶⁶ Patvirtintas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2014-03-24 įsakymu Nr. V-85 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos 2014–2017 metų konsoliduotos mokesčių mokėtojų mokesčių prievolių vykdymo ir mokesčių surinkimo užtikrinimo strategijos patvirtinimo“.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais), 6, 8 str.

3.3. Dėl pelno mokesčio prievolių apskaitos

Per 2014 m. VMI į valstybės biudžetą pervedė 1 725,6 mln. Lt pelno mokesčio. Valstybės biudžeto pajamų iš pelno mokesčio planas įvykdytas 103,1 proc., gauta 51,0 mln. Lt viršplaninių pajamų. Pajamos iš pelno mokesčio sudaro daugiau kaip 9 proc. valstybės biudžeto pajamų. Pelno mokesť moka akcinės bendrovės, uždarnosios akcinės bendrovės, individualiosios įmonės mažosios bendrijos, ūkinės bendrijos ir kiti juridiniai asmenys⁶⁸.

Pagal VSAFAS⁶⁹ mokesčių fondo mokesčių pajamos pripažįstamos vadovaujantis kaupimo principu, t. y. atsiradus mokesčio prievolei ir tik tuomet, kai yra tenkinami su mokesčių pajamomis susijusio turto pripažinimo kriterijai⁷⁰, nepriklausomai nuo pinigų gavimo momento.

VSAFAS⁷¹ nustatyta, kad pelno mokesčio pajamų pripažinimo pagrindas ir laikas yra deklaracijos pateikimo (per praėjusį ataskaitinį laikotarpį apskaičiuoto mokesčio) diena. VMI mokesčių fondo apskaitos vadove⁷² nustatyta, kad pelno mokesčio (metinio ir avansinio) pajamų pripažinimo pagrindas ir laikas – deklaracijos pateikimo diena.

Audito metu susipažinę su atsitiktinai atrinktų pelno mokesčio mokėtojų avansinio pelno mokesčio ir metinėse deklaracijose apskaičiuotų prievolių buhalterinės apskaitos įrašais, nustatėme, kad pelno mokesčio pajamos mokesčių fondo apskaitoje pripažįstamos ir registruojamos neteisingai, nesilaikant VSAFAS ir Mokesčių fondo apskaitos vadovo nuostatų, t. y. avansu gautas pelno mokesťis pajamomis nepripažįstamas ir neužregistruojamas mokesčių fondo apskaitoje nei gavus avansinę, nei metinę pelno mokesčio deklaraciją. Apie tai VMI informavome raštu⁷³.

VMI paaiškinimas⁷⁴

Informuojame, kad VMI prie FM Mokesčių apskaitos departamento darbuotojai, rengdami Mokesčių fondo 2014 m. finansinių ataskaitų rinkinį, pastebėjo, kad pelno mokesčio pajamos neteisingai automatiškai registruojamos MAIS. Nustačius neatitikimą, apskaičiuojant 2014 m. pelno mokesčio pajamas į pajamas įtrauktos ir avansinio mokesčio sumos. Siekiant užtikrinti, kad visos metinio pelno mokesčio sumos būtų įskaičiuotos į pajamas automatiškai, VMI Pagalbos tarnyboje užregistruotas informacinių sistemų keitimo incidentas.

Sistemos diegimo metu buvo numatyta neregistruoti pajamų pagal avansines pelno mokesčio prievoles. Buvo numatyta, kad avansinės pelno mokesčio prievolės bus koreguojamos pateikus metinę deklaraciją. Atitinkamai pajamos turėjo būti registruojamos tik pagal metinę deklaraciją užregistruotai prievolei. Sistema buvo sukurta, testuota ir įdiegta pagal nustatytus reikalavimus.

Pakeitimas, dėl kurio registruojamos ne visos pelno mokesčio pajamos, buvo atliktas 2012 m. Šis

⁶⁸ Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo, 2001-12-20 Nr. IX-675 (su papildymais ir pakeitimais), 5 str. nustatyta, kad pagrindinis pelno mokesčio tarifas – 15 proc., taip pat numatytos išlygos, kada gali būti taikomas lengvatinis – 10, 5 arba 0 procentų – tarifas.

⁶⁹ 9-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Mokesčių ir socialinių įmokų pajamos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-20 įsakymu Nr. 1K-219 (2010-07-10 įsakymo Nr. 1K-224 redakcija, su pakeitimais).

⁷⁰ 1) Mokesčių mokėtojui atsiranda prievolė mokėti mokesťį arba socialines įmokas; 2) mokesčio ir (arba) socialinės įmokos prievolės dydis gali būti patikimai įvertintas; 3) tikėtina, kad biudžetas (įskaitant valstybės socialinės apsaugos fondus) gaus su šiomis įplaukomis susijusią ekonominę naudą (9-ojo VSAFAS 12 p.).

⁷¹ 9-ojo VSAFAS 2 priedas „Mokesčių ir socialinių įmokų pajamų pripažinimo laiko pavyzdžiai“.

⁷² Patvirtintas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2010-12-31 įsakymu Nr. V-414 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos mokesčių fondo apskaitos vadovo patvirtinimo“ (2013-12-31 įsakymo Nr. V-479 redakcija, su papildymu).

⁷³ Valstybės kontrolės 2015-05-29 raštas Nr. S-(60-3879)-980 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁷⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-06-08 raštas Nr. (20.2-06)-R-4386, el. paštu 2015-07-15 pateikta informacija.

pakeitimas susijęs ne tiek su MAIS, kiek su deklaracijos apdorojančia sistema. Buvo nuspręsta, kad vis dėlto būtų teisingiau metinę sumą koreguoti senojoje sistemoje (deklaracijos apdorojančioje), o MAIS avansinių prievolių nekoreguoti. Avansinių prievolių koregavimo užduotis MAIS nevykdoma, tačiau nebuvo pakeisti sistemos nustatymai dėl apskaitos kūrimo pagal avansinio pelno mokesčio prievoles.

Šis pavyzdys nepatvirtina išvadų dėl netinkamo MAIS testavimo ar priėmimo procedūrų nesilaikymo.

VMI mokesčių fondo apskaitos politikoje⁷⁵ nustatyta, kad pelno mokesčio (metinio ir avansinio) pajamų pripažinimo laikas – deklaracijos pateikimo diena. VMI pateikta informacija rodo, kad kuriant MAIS, koreguojant ir taisant išaiškėjusius sistemos trūkumus ir neatitikimus nebuvo atsižvelgiama į patvirtintos Mokesčių fondo apskaitos politikos nuostatas.

Dėl MAIS veikimo trūkumų VMI mokesčių fondo apskaitoje pelno mokesčio pajamos pripažįstamos ir registruojamos neteisingai, nesilaikant VSAFAS ir pačios VMI viršininko patvirtintos Mokesčių fondo apskaitos politikos.

3.4. Dėl nekilnojamojo turto mokesčio administravimo

2014 m. VMI į savivaldybių biudžetus pervėdė 284,9 mln. Lt nekilnojamojo turto mokesčio (NTM), tai sudarė apie 9,5 proc. visų VMI į savivaldybių biudžetus pervestų pajamų. Pagal Nekilnojamojo turto mokesčio įstatymą⁷⁶ šį mokestį turi mokėti Lietuvos ir užsienio valstybių fiziniai ir juridiniai asmenys, nuosavybės teise valdantys ar įsigyjantys turtą, taip pat asmenys, perėmę turtą nuomos ar panaudos pagrindais⁷⁷, išskyrus įstatyme nustatytas išimtis ir lengvatas⁷⁸.

Įstatyme nustatytas NTM tarifas – nuo 0,3 iki 3 procentų nekilnojamojo turto mokestinės vertės. Konkretų mokesčio tarifą nustato savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į nekilnojamojo turto paskirtį, naudojimą, teisinį statusą ir kitus veiksnius. Mokesčių mokėtojai ataskaitinių metų NTM turi deklaruoti⁷⁹ ir sumokėti iki ateinančių metų vasario 1 dienos⁸⁰.

Juridiniai asmenys, kurių praėjusių metų apskaičiuota NTM už nekilnojamąjį turtą suma yra didesnė kaip 1 500 Lt, per einamuosius metus turi mokėti avansinį mokestį⁸¹.

Audito metu atrankos būdu patikrinę, kaip VMI kontroliavo, kad NTM mokėtojai 2014 m. vykdytų prievolę mokėti avansinį NTM, nustatėme, kad iš 27 mokesčių mokėtojų tinkamai prievoles įvykdė 22 proc., 15 proc. jas įvykdė iš dalies (vėlavo sumokėti arba sumokėjo mažiau,

⁷⁵VMI mokesčių fondo apskaitos politika patvirtinta VMI viršininko 2010-12-31 įsakymu Nr. V-414, keista ir pildyta 2013-12-31 įsakymu Nr. V-479, 2014-12-13 įsakymu Nr. V-513.

⁷⁶Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymas, 2005-06-07 Nr. X-233 (su vėlesniais pakeitimais).

⁷⁷Ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui ar neterminuotai.

⁷⁸Ten pat, 4, 7 str. (Mokesčio objektas yra nekilnojamasis turtas, esantis Lietuvos Respublikoje, išskyrus: 1) faktiškai nenaudojamą NT, kurio statyba neužbaigta Lietuvos Respublikos statybos įstatymo nustatyta tvarka; 2) valdžios ir privataus subjektų partnerystės, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos investicijų įstatyme, pagrindu sukurtą ar įgytą NT, kol vykdoma atitinkama valdžios ir privataus subjektų partnerystės sutartis ir šis NT naudojamas pagal toje sutartyje nustatytą paskirtį).

⁷⁹Forma KIT711 patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2007 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. VA-40.

⁸⁰Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymas, 2005-06-07 Nr. X-233 (su vėlesniais pakeitimais), 12 str. 4 d.

⁸¹Po ¼ metinės mokesčio sumos tris kartus per metus: iki kovo 31 d., birželio 30 d. ir rugsėjo 30 d., ten pat, 12 str. 3 d.

nei priklausė), likusi dalis – daugiau kaip 60 proc. mokėtojų, turėjusių 2014 m. mokėti avansinį NTM, jo nemokėjo. Nagrinėtais atvejais su 3 iš 17 mokėtojų VMI specialistai susisiekė telefonu, tačiau nė vienas iš perspėtų 3 mokėtojų avansinio NTM nesumokėjo. Kitų kontrolės priemonių VMI jų atžvilgiu netaikė. Vėluojantiems mokėti avansines NTM įmokas delspinigiai nėra skaičiuojami. Be to, nustatėme, kad avansinio NTM nesumokėjusiam mokėtojui buvo grąžintas PVM skirtumas (plačiau – ataskaitos 3.1. dalyje).

Tai reiškia, kad savivaldybės savo savarankiškomis funkcijoms vykdyti 2014 m. negavo dalies jiems priklausančių pajamų, nes pagal Nekilnojamojo turto mokesčio įstatymą NTM, sumokėtas už komercinės paskirties nekilnojamąjį turtą, turi būti įskaitomas į savivaldybės, kurios teritorijoje yra nekilnojamasis turtas, biudžetą⁸².

VMI nepakankamai kontroliavo NTM avansinių įmokų nemokančius mokesčių mokėtojus, netaikė mokestinių prievolių vykdymo užtikrinimo priemonių, todėl savivaldybės savo funkcijoms vykdyti negavo dalies pajamų.

3.5. Dėl įmokų į Garantinį fondą administravimo ir apskaitos

VMI yra atsakinga už įmokų, mokamų į Garantinį fondą, administravimą⁸³. Mokėti šias įmokas turi darbdaviai, fiziniai asmenys, besiverčiantys individualiąja veikla, kiti asmenys, turintys samdomų asmenų⁸⁴. Įmokos į fondą skaičiuojamos taikant 0,2 procento tarifą nuo apskaičiuoto darbo užmokesčio, nuo kurio skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos⁸⁵. Įmokų mokėjimo periodiškumas priklauso nuo įmokos dydžio, jos turi būti mokamos kas mėnesį, vieną arba du kartus per metus⁸⁶.

Audito metu nustatėme, kad ne visi mokesčių mokėtojai, kuriems Garantinio fondo įstatymas nustato prievolę mokėti įmokas, jas apskaičiuoja ir sumoka į VMI biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas. Penktadalis iš pasirinktų 50 mokesčių mokėtojų, kurie 2014 metais teikė mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų deklaracijas⁸⁷ ir mokėjo GPM nuo su darbo santykiais susijusių pajamų, įmokų į fondą nemokėjo. Mokesčių fondo apskaitoje tokiais atvejais gautinos sumos nebuvo registruojamos.

VMI neturi nustatytų kontrolės procedūrų, užtikrinančių, kad įmokos būtų mokamos ir apskaitoje registruojamos laiku ir teisingai, o mokesčių mokėtojams, nevykdantiems mokestinių prievolių, būtų taikomos Mokesčių administravimo įstatyme nustatytos prievolių vykdymo užtikrinimo priemonės.

Viena iš mokestinių prievolių vykdymo užtikrinimo priemonių yra delspinigiai⁸⁸. Jie turi būti

⁸² Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymas, 2005-06-07 Nr. X-233 (su pakeitimais), 14 str. 1, 2 d.

⁸³ Mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su pakeitimais ir papildymais), 13 str.

⁸⁴ Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymas, 2000-09-12 Nr. VIII-1926 (įstatymo 2012-06-19 Nr. XI-2079 redakcija), 3 str. 1 d.

⁸⁵ Ten pat, 3 str. 3 d.

⁸⁶ Įmokos mokamos kartą per mėnesį, tačiau ne didesnės kaip 150 Lt per metus dydžio įmokos gali būti sumokėtos kartą per metus, nuo 151 iki 300 Lt – du kartus per metus iki mėnesio 15 d. Kai įmokos mokamos kartą per metus, ataskaitinio laikotarpio pabaiga laikoma gruodžio 31 d., kai mokamos du kartus per metus – birželio 30 d. ir gruodžio 31 d. Įmokos turi būti sumokėtos ne vėliau, kaip per 15 dienų nuo ataskaitinio laikotarpio pabaigos [Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymas, 2000-09-12 Nr. VIII-1926 (įstatymo 2012-06-19 Nr. XI-2079 redakcija), 3 str. 4 d.].

⁸⁷ Forma FR0572.

⁸⁸ Pagal Mokesčių administravimo įstatymo, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su pakeitimais ir papildymais), 95 str. mokestinės prievolės įvykdymo užtikrinimo būdai yra: 1) delspinigiai; 2) turto areštas; 3) nurodymas kredito ar elektroninių pinigų

skaičiuojami už pavėluotai sumokėtą mokesčių mokėtojo deklaruotą mokestį arba mokesčių mokėtojo apskaičiuotą nedeklaruojamą mokestį⁸⁹. Audito metu nustatėme, kad įmokas į Garantinį fondą vėluojantiems mokėti mokėtojams delspinigiai nėra skaičiuojami.

Pavyzdys

Viena kolegija 2014-01-23 į Garantinį fondą sumokėjo 27,5 tūkst. Lt įmoką už 2010–2013 metus. Įmoka įtraukta į apskaitą kaip 2014 m. sausio mėnesio pajamos, delspinigiai už pavėluotą įmokų mokėjimą nebuvo apskaičiuoti ir išieškoti.

Vadovaujantis VSAFAS⁹⁰, įmokų į Garantinį fondą pajamų pripažinimo data yra paskutinė laikotarpio, kuriam priskiriama gauta įmoka, data, tačiau siekdamas kuo daugiau mokesčių ir socialinių įmokų pajamų pripažinti tą ataskaitinį laikotarpį, kurį įvyksta mokestinis įvykis, viešojo sektoriaus subjektas gali nusistatyti ir kitus mokesčių pajamų įvertinimo būdus⁹¹.

Nustatėme, kad nesilaikyta Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme⁹² įtvirtinto kaupimo principo, kad pajamų pripažinimo momentas nepriklauso nuo pinigų gavimo momento: įmokos, sumokėtos iki mėnesio 15 dienos, mokesčių fondo apskaitoje registruojamos ir pripažįstamos praėjusio mėnesio pajamomis, o sumokėtos po 15 dienos – pripažįstamos einamojo mėnesio pajamomis, neatsižvelgiant į tai, už kokį laikotarpį įmokos mokamos.

Apie audito metu nustatytus įmokų į Garantinį fondą administravimo ir apskaitos trūkumus informavome VMI⁹³.

VMI nuomonė⁹⁴

Pagal pateiktas mėnesines pajamų mokesčio nuo A klasės pajamų FR0572 deklaracijas negalima tiksliai apskaičiuoti įmokų į Garantinį fondą, nes deklaracijose nurodoma pajamų suma nėra šių įmokų apmokestinimo bazė. Tik atliekant kontrolės veiksmus galima nustatyti konkrečią pajamų sumą, nuo kurios turi būti skaičiuojamos įmokos į Garantinį fondą.

Šiuo metu VMI, siekdama užtikrinti įmokų į Garantinį fondą sumokėjimą, pagal VMI gaunamą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos informaciją apie darbuotojams apskaičiuotą darbo užmokesčio, nuo kurio skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, dydį ir faktiškai sumokėtas (įskaitytas) į Garantinį fondą sumas, nustato įmones, nemokėjusias įmokų į Garantinį fondą. Atskaitymai į Garantinį fondą daromi ne pagal nustatytas formas ar ataskaitas, o sumokant mokesčius nuo darbuotojams apskaičiuoto darbo užmokesčio, taikant 0,2 proc. tarifą. Kai ataskaitos ar formos pateikti neprivaloma, šio mokesčio nepriemoka apskaitos kortelėje neparodoma.

mokėjimo įstaigai nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš mokesčių mokėtojo sąskaitų; 4) hipoteka ar įkeitimas; 5) laidavimas ar garantija, įskaitant atvejus, kada laidavimu arba garantija užtikrinamas galinčios atsirasti mokestinės prievolės įvykdymas.

⁸⁹ Delspinigiai mokesčių mokėtojui skaičiuojami už nesumokėtą arba pavėluotai sumokėtą deklaruotą mokestį arba mokesčių mokėtojo apskaičiuotą nedeklaruojamą mokestį [Mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112 (su pakeitimais ir papildymais), 96 str. 1 d. 1 p.].

⁹⁰ 9-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Mokesčių ir socialinių įmokų pajamos“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-20 įsakymu Nr. 1K-219 (2010-07-10 įsakymo Nr. 1K-224 redakcija, su vėlesniais pakeitimais).

⁹¹ Ten pat, 14 p. ir 2 priedas.

⁹² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su pakeitimais ir papildymais), 9 str.

⁹³ Valstybės kontrolės 2015-04-24 raštas Nr. S-(60-3879)-757 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

⁹⁴ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-05-12 raštas Nr. (20.2-06)-R-3731.

Pažymime, kad pagal galiojantį teisinį reguliavimą įmokų į Garantinį fondą mokėtojai neprivalo deklaruoti apskaičiuotų pervestinių į fondą sumų, tačiau tai neatleidžia mokesčių administratoriaus nuo pareigos kontroliuoti įmokų mokėjimą, tinkamai jas registruoti apskaitoje ir pateikti finansinėse ataskaitose.

VMI pagal sudarytą duomenų teikimo sutartį iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (VSDF) nuolat gauna informaciją apie apdrauosius, jiems apskaičiuotą darbo užmokestį, nuo kurio skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos. Be to, pati VMI disponuoja duomenimis apie juridinių ir fizinių asmenų deklaruojamą ir mokamą GPM nuo su darbo santykiais susijusių A klasės pajamų, todėl manome, kad VMI turėjo galimybių identifikuoti įmokų į Garantinį fondą nemokančius juridinius ir fizinius asmenis, tačiau nesiėmė visų būtinų priemonių, kad būtų užtikrinta įmokų į Garantinį fondą mokėjimo kontrolė, jos būtų užregistruotos Mokesčių fondo apskaitoje ir pateiktos finansinėse ataskaitose.

Tą patvirtina VMI audito metu pateikta informacija⁹⁵, kad 2015-06-05 VMI Atrankos ir paramos auditui departamentas sudarė ir VMI padaliniams kontrolės veiksams atlikti pateikė mokesčių mokėtojų (juridinių asmenų), kurie 2014 m. turėjo apskaičiuoti ir pervesti įmokas į Garantinį fondą, tačiau to nepadarė, sąrašą. Į šį sąrašą VMI įtraukė 483 mokesčių mokėtojus (tarp jų 6 didžiuosius), kurių prievolės, VMI preliminariu vertinimu, buvo ne mažesnės kaip 290 eurų (1 000 Lt) per metus.

Atlikę audito procedūras nustatėme, kad mokesčių mokėtojui, nesumokėjusiam įmokų į Garantinį fondą, buvo grąžintas PVM skirtumas (plačiau – ataskaitos 3.1. dalyje). Taigi dėl to, kad įmokų į Garantinį fondą prievolės neregistruojamos Mokesčių fondo apskaitoje, atsiranda rizika, kad skolų fondui turintiems mokesčių mokėtojams gali būti grąžinta mokesčių permoka (skirtumas), išduotos neteisingos pažymos apie atsiskaitymą su biudžetais ir fondais (pvz., viešųjų pirkimų konkursuose dalyvaujantiems mokesčių mokėtojams).

VMI informavo⁹⁶, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM) yra gavusi iš Vyriausybės pavedimą apsvastyti klausimą dėl įmokų į Garantinį fondą administravimo perdavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie SADM. 2015-05-06 vykusiame pasitarime dėl įmokų į Garantinį fondą administravimo dalyvavo atstovai iš Ūkio, Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie SADM, VMI. Buvo priimtas sprendimas įmokų į Garantinį fondą administravimą perduoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie SADM.

Norime atkreipti dėmesį, kad siekiant užtikrinti Mokesčių administravimo įstatyme nustatytus teisingumo ir visuotinio privalomumo principus, prieš perduodant įmokų į Garantinį fondą administravimą kitai institucijai, būtina identifikuoti šios prievolės nevykdžiusius mokėtojus, nustatyti jų mokesčines prievoles, t. y. būtina atlikti gautinų sumų inventorizaciją, nes priešingu atveju Garantinis fondas gali negauti dalies jam priklausančių pajamų.

VMI nekontroliavo įmokų į Garantinį fondą nemokančių mokėtojų, jas mokėti vėluojantiems netaikė prievolių vykdymo užtikrinimo priemonių, todėl Garantinis fondas 2014 m. negavo dalies pajamų. Audito metu VMI operatyviai reagavo į auditorių pastebėjimus ir ėmėsi priemonių, kad būtų užtikrintas šių įmokų surinkimas.

⁹⁵ To paties rašto priedas.

⁹⁶ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-05-12 raštas Nr. (20.2-06)-R-3731.

REKOMENDACIJOS

Šio audito rezultatai parodė VMI mokesčių fondo apskaitos politikos, faktiškai daromų buhalterinių įrašų, vidaus kontrolės sistemos, administruojant mokesčius, trūkumų, todėl išlieka aktualios ankstesnių auditų metu teiktos rekomendacijos. Jų įgyvendinimas turi tiesioginės įtakos VMI mokesčių fondo apskaitos, finansinių ir kitų ataskaitų rengimo procesams, todėl siūlome inventorizuoti mūsų ankstesnių auditų metu teiktas rekomendacijas, jų įgyvendinimo būklę ir terminus.

Be to, atsižvelgdami į šioje audito ataskaitoje išdėstytus dalykus, rekomenduojame:

1. Siekiant supaprastinti didžiausią administracinę naštą sukuriančias gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo taisykles, tęsti diskusijas su suinteresuotomis institucijomis, inicijuoti teisės aktų pakeitimus.
2. Ištirti nepagrįsto pridėtinės vertės mokesčio skirtumo grąžinimo atvejus ir aplinkybes, nustatyti papildomas PVM permokos (skirtumo) grąžinimo vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad PVM skirtumas būtų grąžinamas tik sąžiningai visas mokestines prievoles įvykdžiusiems mokesčių mokėtojams, nepriklausomai nuo valstybės biudžeto pajamų surinkimo plano vykdymo rezultatų.
3. Siekiant užtikrinti, kad Garantinis fondas neprarastų dalies jam priklausančių pajamų, prieš perduodant šių įmokų administravimą kitai institucijai, atlikti gautinų sumų inventorizaciją: identifikuoti šios prievolės nevykdžiusius mokėtojus, nustatyti jų mokestines prievoles ir apie tai informuoti mokesčių mokėtojus ir naujajį įmokų administratorių.

6-ojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Danguolė Krištopavičienė

6-ojo audito departamento vyriausioji valstybinė auditorė

Birutė Žąsinienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui

Auditas atliktas, vykdant pavedimus: 2014-07-25 Nr. P-60-6, 2014-10-01 Nr. P-60-6-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Birutė Žąsinienė (grupės vadovė)

Simona Kulionienė

Dainora Paužinskiene

Marius Kelmelis

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Valstybinės mokesčių
inspekcijos mokesčių fonde atlikto
finansinio (teisėtumo) audito
rezultatų“
priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Inventorizuoti Valstybės kontrolės ankstesnių mokesčių fondo auditų metu pateiktas rekomendacijas, jų įgyvendinimo būklę, neįgyvendinimo priežastis ir aplinkybes bei nustatyti jų įgyvendinimo terminus.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	1. Įvertinus Valstybės kontrolės audito ataskaitoje pateiktas pastabas atnaujinti: 1.1. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos mokesčių fondo apskaitos vadovą; 1.2. Mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitos formos 1-VP sudarymo ir teikimo taisykles; 1.3. Mokesčių apskaitos departamento procedūrų vadovą.	2016-09-01
2.	Siekiant supaprastinti didžiausią administracinę našta sukuriančias gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo taisykles, tęsti diskusijas su suinteresuotomis institucijomis ir inicijuoti teisės aktų pakeitimus.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Tęsti pradėtas diskusijas su Lietuvos Respublikos finansų ministerija gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo klausimais, inicijuoti teisės aktų pakeitimus.	Diskusijos gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo klausimas su Finansų ministerija vykdomos nuo 2015 m. birželio mėnesio
3.	Ištirti nepagrįsto pridėtinės vertės mokesčio skirtumo grąžinimo atvejus ir aplinkybes, nustatyti papildomas PVM permokos (skirtumo) grąžinimo vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad PVM permoka (skirtumas) būtų		3.1. Parengti PVM mokėtojų, kuriems PVM skirtumas gali būti grąžinamas be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo, sąrašo sudarymo taisyklių pakeitimą, užtikrinantį, kad PVM permoka (skirtumas) būtų	2015-10-30

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	grąžinami tik sąžiningai visas mokestines prievoles įvykdžiusiems mokesčių mokėtojams, nepriklausomai nuo valstybės biudžeto pajamų surinkimo plano vykdymo rezultatų.		<p>grąžinami, nepriklausomai nuo valstybės biudžeto pajamų surinkimo plano vykdymo rezultatų.</p> <p>3.2. Išanalizuoti (ištirti) visus 2014 metais vykdytus pridėtinės vertės mokesčio skirtumo grąžinimo be pateiktų mokesčių mokėtojų prašymų atvejus, atsižvelgiant į valstybinio audito metu nustatytas rizikas, kai pridėtinės vertės mokesčio skirtumas grąžintas ne visas mokestines prievoles įvykdžiusiems mokesčių mokėtojams.</p> <p>3.3. Atsižvelgiant į analizės rezultatus, parengti PVM mokėtojų, kuriems PVM skirtumas gali būti grąžinamas be atskiro mokesčių mokėtojo prašymo, sąrašo sudarymo taisyklių pakeitimą, užtikrinantį, kad PVM permoka (skirtumas) būtų grąžinami, tik sąžiningai visas mokestines prievoles įvykdžiusiems mokesčių mokėtojams.</p>	<p>2015-11-15</p> <p>2015-12-31</p>
4.	Siekiant užtikrinti, kad Garantinis fondas neprarastų dalies jam priklausančių pajamų, prieš perduodant šių įmokų administravimą kitai institucijai, atlikti gautinų sumų inventorizaciją, t. y. identifikuoti šios prievolės nevykdžiusius mokėtojus, nustatyti jų mokestines prievoles ir apie tai informuoti mokesčių mokėtojus ir naująjį įmokų administratorių.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	Nustatyti ir informuoti mokesčių mokėtojus (juridinius asmenis), kurie turėjo apskaičiuoti ir pervesti įmokas į Garantinį fondą, tačiau to nepadarė.	2016-04-15
<p>Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos Mokesčių apskaitos departamento direktoriaus pavaduotoja Violeta Vyšniauskienė, tel. (8 5) 219 4241, el. p. v.vysniauskiene@vmi.lt</p>				